

Torgeir Hugdal

Idrett som integreringsarena - En studie om flyktningers opplevelser av den organiserte idretten i Norge

Masteroppgave i Idrettsvitenskap

Veileder: Lucy Piggott

Juni 2023

Torgeir Hugdal

Idrett som integreringsarena - En studie om flyktningers opplevelser av den organiserte idretten i Norge

Masteroppgave i Idrettsvitenskap
Veileder: Lucy Piggott
Juni 2023

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap
Institutt for sosiologi og statsvitenskap

Kunnskap for en bedre verden

Forord

Selv om prosessen og arbeidet med masteroppgave har vært lærerikt og interessant er det godt å endelig kunne levere masteroppgaven. Det er flere jeg vil takke. En spesiell takk til min veileder Lucy V. Piggott for alle gode råd og hjelp underveis i prosessen. Takk for din tålmodighet og for at du har brukt mye tid på å formulere tilbakemeldinger på mine utkast selv om du har en travel hverdag. Takk til de som hjalp meg å skaffe informanter. Å skaffe intervjuobjekter viste seg vanskeligere enn først antatt, og jeg er derfor desto mer takknemlig til dere som ville stille til intervju. Takk til venner og familie som har bidratt på sine måter med tips og korrekturlesing.

Sammendrag

Oppgaven tar sikte på å undersøke to forskningsspørsmål ved fire intervju av flyktninger: Det ene omhandler hvordan flyktninger opplever norsk organisert idrett, mens den andre ser på om det er forskjeller i idrettsdeltagelsen for flyktninger som er bosatt ved landlige eller urbane områder. Oppgaven er todelt da den er skrevet som en artikkel (Del II), strukturert etter retningslinjer fra Norsk sosiologisk tidsskrift, med en tilhørende kappe (Del I) som gir rom for å inkludere elementer det ikke var plass til i artikkelen. Bourdieus syn på kapital, habitus og felt danner det teoretiske grunnlaget sammen med Putnams videreutvikling av sosial kapital ved bonding og bridging. Tidligere forskning presenteres ved begge delene av oppgaven med særlig fokus på hvilke barrierer og muligheter som blir synlige ved flyktningers idrettsdeltagelse, og hvordan idretten kan fungere som en integreringsarena. Analyse av funn viser at idrett er en arena hvor mange flyktninger opplever å utvikle sine sosiale nettverk. Det kan se ut som at idretten bidrar til å forsterke vennskap som allerede har startet i skolen. Altså er ikke idretten første kilde til vennskap, men mer avhengig av skolen. Flere opplever idretten som økonomisk belastende, men påpeker at deres sosiale nettverk har vært til hjelp der hvor pengene ikke har strukket til. Å skulle innlemmes i en ny kultur kan oppleves vanskelig da det er mye som er nytt. Flyktninger som bor i landlige områder opplever en tvungen sosialisering med lokalsamfunnet, mens urbant bosatte flyktninger har flere av lik bakgrunn de kan utvikle relasjoner med.

Nøkkelord: Flyktninger, idrettsdeltagelse, integrering, sosial kapital.

Abstract

This assignment aims to investigate research questions by interviewing refugees: One examines how refugees experience Norwegian organized sports, while the other looks at differences in sports participation for refugees who live in rural or urban areas. The assignment is two-part as it is written as an article (Part II), structured according to guidelines from the Norsk sosiologisk tidsskrift, with an associated kappe (Part I) that provides room to integrate elements that there was no space to include in the article. Bourdieu's view of capital, habitus and field forms the theoretical basis together with Putnam's further development of social capital by bonding and bridging. Previous research is presented in both parts of the thesis with particular focus on which barriers and opportunities become visible when refugees participate in sports, and how sports can function as an arena of integration. Analyses of findings show that sport is an arena where many refugees experience developing their social networks. It may appear that sports help to strengthen friendships that have already started at school. In other words, sport is not the first source of friendship, but more dependent on the school. Several people experience sport as a financial burden but point out that their social networks have been helpful where their money comes short. Being integrated into a new culture can be difficult as there is a lot of new elements. Refugees who live in rural areas experience a forced socialization with the local community, while refugees living in urban areas have several people from a similar background with whom they can develop relationships.

Keywords: Refugees, sports participation, integration, social capital.

Innholdsfortegnelse

Del I: Kappe	4
1.0 Introduksjon.....	5
2.0 Teori.....	6
2.1 Kapital, habitus og felt.....	6
2.2 Bonding og bridging sosial kapital.....	7
3.0 Tidligere forskning	8
4.0 Metode	11
4.1 Vitenskapsteoretisk utgangspunkt.....	11
4.2 Forskningsdesign og metodisk tilnærming	11
4.3 Utvalg og gjennomføring.....	12
4.4 Bruk av intervjuguide.....	12
4.5 Analyse.....	13
4.6 Etske hensyn.....	13
4.7 Forskningens kvalitet.....	14
5.0 Avslutning.....	15
Referanseliste	16
Vedlegg 1 - Intervjuguide.....	19
Vedlegg 2 – Samtykkeskjema	22
Del II - Artikkel.....	25

Del I: Kappe

«En utdypning av arbeidet rundt
flyktningers opplevelser av idrett»

1.0 Introduksjon

Idrett er ansett som et viktig redskap for integrering i det norske samfunnet både for flyktninger og andre minoritetsgrupper (Tjønndal, 2015). Norges idrettsforbund har det øverste politiske ansvar for idrett i Norge (Norges Idrettsforbund, 2022a) hvor hovedinntektskilde kommer fra Kultur- og likestillingsdepartementet (Regjeringen, 2021a). På nettsidene til Idrettsforbundet (Norges Idrettsforbund, 2022b) står det om hvordan midlene fra Kultur- og likestillingsdepartementet brukes til integrering av flyktninger. Blant annet kan idrettslag søke om midler som skal brukes slik at flyktninger får delta i idrettsaktivitet. Målet med dette tiltaket er å gi flyktninger kjennskap til det norske samfunnet og bidra til en meningsfull hverdag (Norges Idrettsforbund, 2022b), noe som er i tråd med regjeringen sitt mål om at idretten skal være en arena for meningsdannelse og sosialt fellesskap (Regjeringen, 2021b). Dette høres ut som sentrale og viktige elementer for en vellykket integrering av flyktninger.

Dowling (2019) fant at få idrettsklubber faktisk iverksetter tiltak til integrering av flyktninger da konkurranseidrett heller blir prioritert. Samtidig peker Nesse og Hovden (2023) på at idrettsklubber tolker integreringsmandatet klubbene har fått såpass forskjellig at man må spørre seg om idretten alltid er en god arena for integrering av flyktninger og migranter. Skal man undersøke om integreringen av flyktninger gjennom idrett fungerer, bør flyktningene selv være fasit for hvorvidt integreringen er vellykket. Noe denne studien har fokus på.

Tema for masteroppgaven omhandler flyktninger i norsk idrett og vil bidra til å gi en større forståelse for hvorvidt idretten er en effektiv og verdifull arena for integrering av flyktninger. Oppgaven er strukturert som en artikkel og en tilhørende kappe som gir utfyllende informasjon om prosjektet. Selve artikkelen er strukturert etter retningslinjer fra Norsk sosiologisk tidsskrift og har hovedfokus på å besvare forskningsspørsmålene til prosjektet. Forskningsspørsmålene er *hvordan flyktninger opplever å delta i idrett i Norge og hvilke forskjeller det er for hvordan flyktninger opplever idretten ut fra om de er bosatt i landlige eller urbane områder*. Først presenteres kappen som gir rom for elementer det ikke var plass til i artikkelen. Oppgaven anvender to teoretiske perspektiv, nemlig Bourdieus syn på kapital, habitus og felt, og Putnams videreutvikling av sosial kapital ved bonding og bridging. Artikkelen presenterer de teoretiske perspektivene, mens kappen går mer i dybden på teoriene og beskriver hvordan de er benyttet i lignende forskning. Artikkelen går inn på forskning som

er av relevans for forskningsspørsmål, mens kappen ser mer bredt på forskningen på området. Kappen gir mulighet til å presentere en grundigere metodedel som innbefatter blant annet hvordan jeg gikk fram ved innsamling av data, hvordan jeg analyserte materialet og etiske hensyn i forbindelse med intervju av flyktninger. Artikkelen gir kun et metodisk sammendrag som åpner opp for en grundig diskusjon og analyse av funn ved bruk av forskning og de teoretiske perspektivene. Kappen overlater alt av analytiske funn og diskusjoner til artikkelen og vil avslutningsvis anbefale videre forskning på området.

2.0 Teori

Det var viktig at de teoretiske perspektivene som skulle inkluderes i denne studien kunne kritisk analysere de funn som ble gjort gjennom intervju. Derfor endte jeg opp med Bourdieus syn på kapitalbegrepet, habitus og felt, og Putnams videreutvikling av sosial kapital ved bonding og bridging.

2.1 Kapital, habitus og felt

Bourdieu anvender kapitalbegrepet for å prøve å forstå det sosiale rommet, hvor kapital er noe man kan oppnå som genererer makt og dermed ulike goder (Bourdieu, 1995). Begrepet kan deles inn i sosial, kulturell, økonomisk og symbolsk kapital (Bourdieu, 1986). Kapital kan bidra til å se hvordan sosiale og kulturelle faktorer påvirker flyktningers opplevelser av idrett, og bidra til å identifisere barrierer og muligheter slik at man kan fremme integrering for flyktninger gjennom idretten. Kapitalbegrepet bør brukes i sammenheng med habitus og felt. Habitus er våre handlinger og tanker, de verdier og regler vi er vokst opp med og som er innlemmet i vårt handlemønster og vår væremåte over lengre tid (Bourdieu, 1977). I arbeid med flyktninger som kommer fra andre kulturer og som har andre erfaringer med fysisk aktivitet kan begrepet bli sentralt for å forstå hvordan de opplever idrett i Norge. Felt benyttes til å forklare at mennesker kjemper om posisjon og status på ulike arenaer, hvor idretten kan være et eksempel på et slikt felt (Bourdieu, 1995). Kapitalen kan igjen være feltspesifikk, noe som betyr at enkelte former for kapital er nødvendig for å få tilgang til feltet, mens habitus påvirker hvordan en aktør handler i et felt (Bourdieu, 1980). Hvilken kapital som er mest betydningsfull for hvert felt bestemmes av aktørene i feltet, og det er dette som kalles symbolsk kapital (Bourdieu, 1986).

Flere studier benytter seg av Bourdieus konsept om kapital som teoretisk rammeverk for å undersøke flyktningers og migranternes opplevelser av idrett (Smith et al., 2018; Harwood et al., 2020; Mohammadi, 2019). Smith et al. (2018) peker på at den kulturelle kapitalen migranter innehar både kan være en fordel for idrettsdeltagelse, men også en kilde til ekskludering. Teorien gir en dybdeforståelse av hvordan integrering er en samhandling mellom den dominerende kulturen og migranternes kultur. Mohammadi (2019) påpeker hvordan idrett har gitt flyktninger muligheten til å utvikle sin sosiale kapital ved å bygge sosiale nettverk, fordi det har emosjonell og materiell verdi for flyktingene. I min studie er teorien anvendt fordi den kan gi dypere innblikk i utfordringer og muligheter den norske idretten står overfor i møte med flyktningers kultur, økonomiske situasjon, og mulighet til å utvikle sosiale nettverk. Bourdieus forståelse av kapitalbegrepet begrenses til økonomiske, kulturelle, sosiale og symbolske forhold, noe som kan kritiseres da det overser et mangfoldig og komplekst samfunn. Derfor er Shillings (1991) forståelse av fysisk kapital lagt til i artikkelen for å få en grundigere analyse.

2.2 Bonding og bridging sosial kapital

Bonding og bridging kan bidra til å forstå hvordan man kan styrke sin sosiale kapital og er derfor en videreutvikling av Bourdieus forståelse av sosial kapital ved at de enten er ekskluderende eller inkluderende (Putnam, 2000). Bonding skaper gruppeidentitet basert på likheter, som kan skape sosiale ulikheter med andre grupper, mens bridging vil gi et bredere utvalg av ressurser og vil bidra til økt gjensidig tillit i samfunnet (Putnam, 2000). Teorien er særlig nyttig ved studien i forhold til hvor flyktninger er bosatt for å se på mulighetene de har til å enten bygge broer på tvers av ulikheter, eller skape bånd med mennesker som deler likheter. Selv om dette er to typer av sosial kapital, vil ikke den ene nødvendigvis utelukke den andre. Her kan teorien kritiseres ved at det er et såpass sterkt fokus på to retninger av sosial kapital når bonding og bridging i realiteten kan foregå hånd i hånd. Det finnes sosiale sammenhenger hvor begge er til stede, for eksempel i et fotballag med utøvere med forskjellig etnisitet. Bourdieus oppfatning av sosial kapital tolkes i retning av at det er en individuell egenskap, mens Putnams forståelse av begrepet gjennom bonding og bridging hviler på at det er en strukturell egenskap.

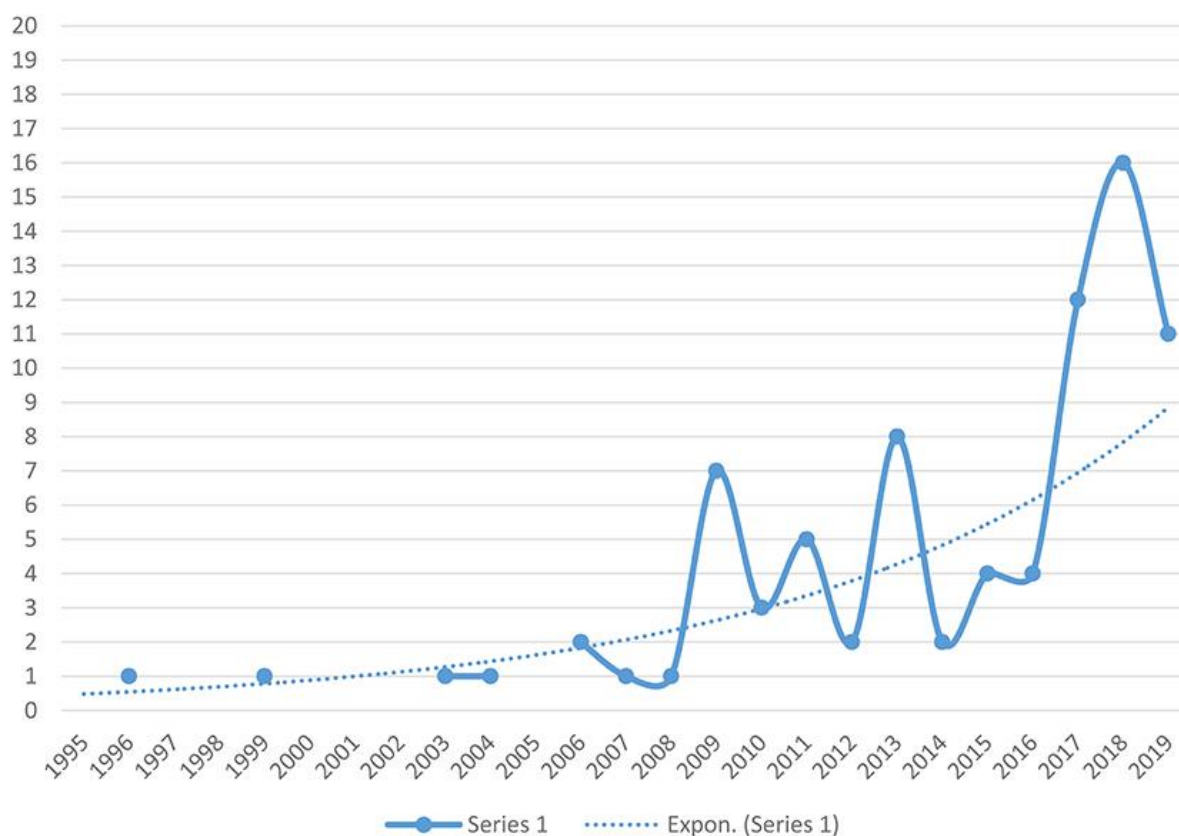
I forskning er begrepene stadig anvendt for å diskutere hvordan flyktninger, asylsøkere og migranter opplever idretten i sine nye land (Spaaij, 2011; Walseth, 2008; Amara et al., 2005).

Walseth (2008) undersøker hvordan unge, kvinnelige immigranter opplever å danne sosiale nettverk ut fra bonding og bridging, mens Spaaij (2011) forteller om somaliske flyktninger som opplever bridging svært vanskelig i møte med det vertsamfunnet.

3.0 Tidligere forskning

På bakgrunn av at flyktningestrømmen er blitt mer fremtredende de siste årene, har forskning på flyktnings idrettsdeltagelse økt slik som er anvist ved Figur 1. Figuren viser at det siden 2008 har vært en markant økning i artikler som er utgitt på området.

Figur 1:

Figur 1. Utviklingen av vitenskapelig litteratur om idrett og flyktninger, 1995-2019 (Spaaij et al., 2019).

Mye av den internasjonale forskningen på flyktninger i idrett setter søkelys på barrierer og muligheter idrett medfører (Spaaij, 2011; Amara et al., 2005; Olliff, 2008) og hvordan idretten kan være en integreringsarena med muligheter til sosial utvikling (Ndofor-Tah et al., 2019; Baker-Lewton et al., 2017; Whitley et al., 2016). Helsegevinsten av idrett omtales hyppig med fokus på at idrett er positivt for psykisk og fysisk helse (Hartley et al., 2017;

Ndofor-Tah et al., 2019; Olliff, 2008). Amara et al. (2005) forteller at idrett kan være viktig for de som går gjennom stress i vertslandet, mens Olliff (2008) påpeker at mange flyktninger har opplevd traumer i konfliktsituasjoner og krig og vil derfor oppleve idretten som viktig for sin psykiske tilstand. Samtidig opplever mange at de har nok med å håndtere sin mentale helse og derfor ikke har overskudd til å drive med idrett (Hartley et al., 2017; Whitley et al., 2016).

En nokså utbredt barriere for idrettsdeltagelse er rasisme (Spaaij, 2011; Baker-Lewton et al., 2017). Rasisme kan være fremtredende i idrett på grunn av konkurransesituasjoner som kan skape tenning og konflikt (Olliff, 2008). Rasistiske kommentarer og tilsagn forekommer naturligvis oftere i konkurransepregede situasjoner mot andre lag (Baker-Lewton et al., 2017; Spaaij, 2011). En slik innfallsvinkel viser at idretten som integreringsarena settes på prøve og migranter vil heller føle på sosial ekskludering (Doherty & Taylor, 2010). Dette vil ha innvirkning på flyktningers sosiale og kulturelle kapital, og tilhørighetsfølelse til samfunnet (Baker-Lewton et al., 2017). Selv om bonding sosial kapital kan gjøre idrettsdeltagelsen lettere for flyktninger står man i fare for å skape et samfunn slik Putnam (2000) beskriver, som er delt inn i grupper som er gjensidig fiendtlige. Spaaij (2011) bruker rasisme som en av årsakene til å beskrive den «mørke siden» av bridging, og viser til sin egen undersøkelse med somaliske flyktninger hvor diskriminering, rasisme og mistillit mellom flyktninger og de innfødte førte til fysisk vold.

Ulike kulturer kan bety ulik praktisering og vektlegging av idretter og kan oppleves som ukjent og annerledes for flyktninger som kommer til et nytt land (Olliff, 2008). At flyktninger må lære nye idretter kan reprodusere forskjeller og skape sosial eksklusjon (Doherty & Taylor, 2010). Dette tegner et bilde av ulik 'idrettshabitus'. Altså at innlærte vaner og ferdigheter når det kommer til idrett er kulturelt avhengig. Likevel kan man ikke se på muligheten til å lære nye idretter som utelukkende negativt selv om det kan gjøre integreringen vanskeligere for noen.

En stor del av forskningen påpeker muligheten idrett gir til at flyktninger kan utvikle sine sosiale nettverk (Ndofor-Tah et al., 2019; Amara et al., 2005; Whitley et al., 2016). Både Whitley et al., (2016) og Olliff (2008) mener idrett gir mulighet til å danne tillitsfulle relasjoner mellom utøvere og trenere, noe som kan være viktig for unge flyktninger. For mange flyktninger oppleves idretten lettere ved bonding enn ved bridging (Spaaij, 2011).

Altså at de får drive idrett sammen med mennesker de deler likheter med, for eksempel andre flyktninger eller mennesker med lik hudfarge. I et integreringsperspektiv vil man derimot ønske at utøvere går gjennom en fase med bridging for at de skal bli kjent med samfunnets verdier, normer og kultur (Spaaij, 2011).

På bakgrunn av at nasjonale, kommunale og organisatoriske bestemmelser og politikk vil variere og være ulikt fra land til land, kan ikke internasjonal forskning direkte overføres til den norske konteksten. I norsk kontekst er det lite forskning rundt tema, og internasjonal forskning er derfor nødvendig å inkludere i dette prosjektet for å få et overblikk over flyktnings opplevelser av idrett og hvorvidt idretten fungerer som integreringsarena. Likevel finnes det noen norske forskningsprosjekt. Flere ser på organisatorisk eller nasjonale/kommunale bestemmelser for flyktninger i idrett og hvordan dette gjennomføres i praksis (Nesse & Hovden, 2023; Dowling, 2019). Nesse og Hovden (2023) undersøker hvordan fotballklubber gjennomfører det politiske mandatet rundt integrering av migranter. De fant at klubber handler nokså forskjellig selv om mandatet er det samme, noe som gjør forholdene ulike for flyktninger etter hvilken idrettsklubb man tilhører (Nesse & Hovden, 2023). Som nevnt i innledningen vil ikke det som vedtas på høyt nivå fungere om ikke flyktninger integreres og trives i idretten. Derfor er det deres opplevelser som bør være fasit for om idretten er en integreringsarena. Dowling (2019) argumenterer for at det politiske mandatet er vanskelig å gjennomføre og at det heller fører til at det oppleves som en ekskluderende arena.

Walseth (2008) benytter seg av bonding og bridging når hun når hun undersøker om unge migrantkvinnens sosiale kapital utvikles som følge av idrettsdeltagelse. Sosial klasse blir trukket frem som barrierer til idrettsdeltagelse og muligheten til å utvikle sosial kapital gjennom idrett (Walseth, 2008). Walseth (2008) forklarer også at flere av informantene hadde erfaring med både bonding og bridging gjennom idrett, men at bridging foregikk mellom deltagere med ulike etniske minoritetsbakgrunner og ikke mellom migranter og etniske nordmenn. Det kan argumenteres for at meningen med bridging sosial kapital forsvinner litt når deltagerne hadde såpass mye til felles i det faktum at de alle var av etniske minoriteter. Walseth (2008) påpeker at idrettsklubbene i studien spilte en begrenset rolle som arena for bridging på tvers av sosiale klasser og mellom etnisk norske og migranter. Siden norsk forskning i liten grad omhandler flyktnings perspektiv kan denne studien bidra til å fylle noen kunnskapshull på dette området.

4.0 Metode

Denne delen av kappen gir et dypere innblikk i prosessen frem mot intervju og ved arbeid med datamaterialet fra intervju. Det vil si hvilke valg som har blitt tatt i forbindelse med intervju og utvalg, hvordan data er analysert, hvilke etiske hensyn som måtte tas ved arbeid med flyktninger og en beskrivelse av forskningens kvalitet.

4.1 Vitenskapsteoretisk utgangspunkt

Forskningsspørsmål for studien gjør at det blir naturlig å ha fenomenologisk utgangspunkt hvor man prøver å forstå menneskelige opplevelser og erfaringer. Kvale og Brinkmann (2014) mener at fenomenologi i kvalitativ forskning handler om en interesse om det å forstå sosiale fenomener og hvordan informanter opplever og beskriver verden. En slik tilnærming kan bidra til å undersøke hvordan flyktninger i en idrettskontekst forstår et gitt fenomen, og i denne sammenhengen hvordan de ser på sin egen idrettsdeltagelse.

4.2 Forskningsdesign og metodisk tilnærming

I denne studien ble det benyttet en kvalitativ tilnærming på bakgrunn av forskningsspørsmål. For å undersøke flyktningers opplevelser og erfaringer ble det viktig at de fikk fortelle. Ifølge Hammersley (2017) er det vanlig å bruke intervju når man vil ha tilgang til informanters meninger, holdninger og kunnskap om et gitt tema.

Intervjuene som ble gjennomført kan kategoriseres som fokusgruppeintervju. På bakgrunn av antall deltagere kan de også anses som mini-fokusgruppeintervju. Ved mini-fokusgruppeintervju er det færre deltagere enn det er ved fokusgruppeintervju, og deltagerne er ofte eksperter på det som diskuteres (Tjora, 2018). Flyktninger er de som vet best hvordan idrett oppleves for flyktninger, og er et godt argument for å velge en slik form for intervju.

Det var flere årsaker til at intervjuene ble gjennomført som fokusgruppeintervju. For det første var det vanskeligere å skaffe informanter som samsvarte med kriteriene for utvalget blant voksne. Dette gjorde at informantene som regel ble barn og derfor var jeg opptatt av å ha voksne til stede i intervjuet for at barna skulle føle seg tryggere og for at de voksne kunne svare på enkelte elementer barna ikke hadde svar på, deriblant økonomi. For det andre

påpeker Kvale og Brinkmann (2021) at fokusgrupper kan gjøre det enklere å uttrykke sine meninger om følsomme eller tabubelagte temaer. Det er ikke nødvendigvis enkelt å fortelle om sin bakgrunn når man er flyktning. Derfor kan det også oppleves tryggere å være flere fra samme familie i intervjusituasjonen, i tillegg til at intervjuet blir gjennomført hjemme hos informantene, i kjente omgivelser. Jeg opplevde også gjennom fokusgruppeintervju at informantene kunne hjelpe hverandre med å forstå spørsmål og formulere svar.

4.3 Utvalg og gjennomføring

Utvalget består av til sammen tolv personer fra fire forskjellige intervju. Antall informanter per intervju varierte der det første intervjuet hadde fem informanter. Deretter hadde intervjuene henholdsvis to, tre og to informanter. Intervjuene varte fra 55 minutter til 1,5 time. Kriteriene for informantenes deltagelse i intervju var at de var flyktninger som har erfaring med organisert idrett i Norge, og at forståelsen og uttalelsen av det norske språket var tilstrekkelig til at det var mulig å gjennomføre intervju på norsk, uten tolk. Det var ikke nødvendig at foreldrene hadde drevet med idrett, da de som nevnt ofte var deltagende i intervju fordi de har oversikt over økonomi, og fordi deres tilstedeværelse påvirker tryggheten til barna. En mer detaljert oversikt over informantene blir gitt i artikkelen.

For å anskaffe informanter brukte jeg mellomkontakter. Det er personer som enten jobber med flyktninger, eller som jeg visste hadde mange kontakter enten ved idrettslag eller i kommunen de bodde i. Alle informantene er dermed hentet ved at jeg tok kontakt med bekjente som enten tok kontakt med flyktningfamilien, eller at de koblet meg opp med noen andre som kunne skaffe meg informanter.

4.4 Bruk av intervjuguide

Intervjuguide ligger vedlagt som «Vedlegg 1» og danner utgangspunkt for intervju spørsmål. Selv om spørsmål til tider ble stilt spontant som en videreføring av spørsmål fra intervjuguiden, var det en del ting å tenke på når intervjuguiden skulle utformes. Roulston (2010) påpeker at intervjuer må lære seg å stille spørsmål som informantene forstår. Dette er viktig generelt, men kan være ekstra viktig å tenke på når man intervjuer flyktninger fordi det vil variere hvor godt de kan språket.

Første del av intervjuguiden omhandlet informantenes daglige liv og bakgrunn. Her snakket vi blant annet om hvilket land de kom fra og hvordan idrett drives i hjemlandet deres. Deretter var intervjuguiden lagt opp til refleksjon over tre overhengende tema. Det første var deres opplevelser med idrett, hvor informantene blant annet ble spurt om hvordan det var å begynne på idrett i Norge. Det andre var idrettens påvirkning på deres sosiale utvikling hvor de blant annet ble spurt om hvordan deres sosiale nettverk så ut før og etter de begynte med idrett. Det tredje tema omhandlet økonomiske betraktninger i forhold til idrett. Her ble informantene blant annet spurt om hvordan de opplever den økonomiske delen av å drive med idrett.

4.5 Analyse

Lydopptak ble foretatt ved bruk av en diktafon-app på mobil. Appen sendte opptak direkte til et nettskjema som er laget for sikker lagring av opptak. På den måten ble ingen lydopptak lagret på mobil. OneDrive gav muligheten til å lagre transkribert materiale på nett. Det transkriberte materialet ble behandlet i en tematisk analyse etter oppskrift av Braun og Clarke (2012). Deres metode for analyse består av seks steg hvor fase 1 handler om å bli kjent med innsamlet data, i fase 2 skal man kode det transkriberte materialet, i fase 3 skal koder gjøres om til temaer, i fase 4 skal man undersøke kodingene for flere mulige temaer, i fase 5 skal man definere og navngi de ulike temaene som er dukket opp, og i fase 6 skal man utvikle en rapport basert på dataene (Braun & Clarke, 2012). Lydopptak gjorde at jeg kunne høre intervjuene flere ganger, noe som gav meg muligheten til å bli kjent med innsamlet data. Materialet ble kodet ved at like tema fikk samme fargekode. Eksempelvis utøvere som fikk gratis utstyr av trenere. Ved neste fase av analysen ble det tydelig at kodingen for de som hadde opplevd å få gratis utstyr av trenere skulle bli en del av kategorien «hjelp og støtte fra idrettslaget». Etter at kodingene var undersøkt for flere mulige temaer kunne «hjelp og støtte fra idrettslag» plasseres i et endelig hovedtema, nemlig «flyktningers økonomiske begrensninger». Følgende hovedtema dukket også opp ved analysen: «Muligheter med idrettsdeltagelse», «Hvordan idrett påvirker flyktningers sosiale utvikling», «barrierer til idrettsdeltagelse» og «forskjeller ved landlige og urbane bosteder». Disse temaene skilte seg ut og hadde direkte relevans for forskningsspørsmål.

4.6 Etiske hensyn

Som nevnt i artikkelen er prosjektet veiledet og godkjent av Norsk Senter for Forskningsdata (NSD). For å beskytte både meg selv som intervjuer og informanter var det flere etiske

hensyn som måtte tas. Informantene måtte signere et samtykkeskjema som ligger vedlagt som «Vedlegg 2». Skjemaet inneholder informasjon om og hensikten med prosjektet, informantenes rettigheter og personvern. Før intervjuene startet gikk vi gjennom samtykkeskjemaet og informantene fikk tildelt en kopi av skjemaet som også inneholdt min kontaktinformasjon. Dette var viktig skulle de ønske å trekke seg fra prosjektet. Personnavn er gitt fiktive navn mens lokale stedsnavn og kommunenavn er alle fjernet for å bevare anonymiteten til informantene, noe som kan være særlig viktig i arbeid med flyktninger i forhold til sikkerhet og deres juridiske status. Forskning påpeker hvordan mange flyktninger har opplevd traumer i forbindelse med konflikter og kriger (Olliff, 2008). Derfor ble det viktig å vise respekt for deres opplevelser og kulturelle kontekst og ikke grave for mye rundt tema som kan være vanskelig å svare på, og som potensielt kan forverre eksisterende traumer.

4.7 Forskningens kvalitet

Underveis i prosessen i arbeid med intervju har det vært viktig å tenke over kvaliteten og styrken til forskningen. Dette innebærer blant annet å se på min egen posisjon og meninger inn mot tema, vurdere kommunikasjonsprosessen og metodens treffsikkerhet.

Ifølge Dalland (2007) handler objektiviteten om at man som menneske er subjektiv, men at man er ærlig i forhold til sin egen subjektivitet i møte med det man forsker på. For meg er det derfor viktig å fortelle mitt ståsted i forhold til tema. Hvordan jeg endte opp med å undersøke flyktningers opplevelser av deltagelse i idrett er på mange måter et resultat av interesse for minoriteter og andre kulturer. Jeg er selv glad i idrett og er opptatt av idrett i hverdagen. Det er viktig for meg at alle trives med idrett og føler seg velkommen der. Jeg har derimot ikke noe mer tilknytning til flyktninger enn hva som er gjennomsnittlig. Likevel har jeg blitt nødt til å vurdere min egen oppfatning av deres liv og hverdag, og hvordan det kan ha betydning for kvaliteten på forskningen. Slik jeg ser det har de hatt ganske annerledes liv enn hva jeg selv er vant med. Samtidig har flere av informantene nå bodd mange år i Norge og har en hverdag som ligner min egen.

Kommunikasjonsprosessen kan være en mulig feilkilde ved intervju (Dalland, 2007), og ved intervju av flyktninger kan språkproblemer bli enda mer synlige. Dette var noe jeg var innforstått med, derfor var det viktig å gjenta svarene informantene gav for å sikre at jeg forsto dem riktig. Kvale og Brinkmann (2021) benevner dette som et kriterium for kvalitet i

forskningen. Intervjuguiden ble også skrevet slik at spørsmålene var forståelige. Åpne spørsmål ble stilt for å gi deltagerne mulighet til å tenke seg om og reflektere. Slik unngikk jeg også å stille ledende spørsmål. Informantene var flinke til å spørre om jeg kunne gjenta eller forklare spørsmål, noe som er med på å styrke reliabiliteten til forskningen.

Forskningens gyldighet handler om at den valgte metoden må være treffsikker i forhold til forskningsspørsmål (Tjora, 2018). Spørsmålene som stilles viser til at jeg som intervjuer er opptatt av å få innblikk i det som ikke er observerbart, informantenes opplevelser og følelser, og som ifølge Kusenbach (2003) kan være lettere å oppdage ved intervju enn ved andre metoder. Det handler om å forme spørsmål etter hvilken kunnskap man ønsker (Tjora, 2018), noe som ved intervjuguide vises ved at spørsmålene er tett knyttet til forskningsspørsmål.

5.0 Avslutning

Formålet med denne teksten er å gi utfyllende informasjon rundt forskningsprosjektet og derfor rundt elementer det ikke ble rom for i artikkelen. Et bredere fokus på forskning påpeker barrierer og muligheter idretten gir, og hvordan idretten er en sosial arena med muligheter til integrering. En utdypning av metodisk tilnærming for studien gir innblikk i hvordan det i arbeid med flyktninger er viktig å ta hensyn til deres bakgrunn og prøve å skape en trygg atmosfære. Intervju gir muligheten til å se hvilke opplevelser og tanker flyktninger har rundt sin egen idrettsdeltagelse og blir dermed et tydelig svar på om idretten fungerer som en integreringsarena, uten politisk innblanding.

Selv om norske studier forsker på hvordan idrettslag jobber med inkluderingsmandatet i forbindelse med flyktninger, er det ingen som påpeker spesifikt hvordan idretten jobber med å rekruttere flyktninger. Videre forskning kan også fokusere på integreringen av flyktninger ved lokalsamfunnets perspektiv. Det vil si blant annet hvordan lokalsamfunnet opplever å skulle bidra til integreringen av flyktninger gjennom idretten, og hvordan de opplever flyktingers lukkede idrett gjennom bonding sosial kapital. Både ved internasjonal og norsk forskning er det lite som omhandler de flyktingene som ikke driver med idrett. Flyktingene som er intervjuet i denne studien kan gi innblikk til enkelte barrierer for idrettsdeltagelse, men informantene er valgt ut på bakgrunn av at de har drevet med idrett i Norge. Derfor kan en undersøkelse basert på å intervjuer flyktninger uten idrettserfaring være interessant for å forstå hvorfor de ikke deltar i idrett.

Referanseliste

- Amara, M., Aquilina, D., Argent, E., Betzer-Tayar, M., Green, M., Henry, I., Coalter, F., Taylor, J. (2005). *The Roles of Sport and Education in the Social Inclusion of Asylum Seekers and Refugees: An Evaluation of Policy and Practice in the UK*. Loughborough University.
- Baker-Lewton, A., Sonn, C. C., Vincent, D. N., & Curnow, F. (2017). 'I haven't lost hope of reaching out ... ': exposing racism in sport by elevating counternarratives. *International Journal of Inclusive Education*, vol 21, s. 1097-1112. <https://doi.org/10.1080/13603116.2017.1350316>.
- Bourdieu, P. (1977). *Outline of a Theory of Practice*. Cambridge University Press.
- Bourdieu, P. (1980). *Praktisk sans (U. Gunnes, Overs.)*. Pax Forlag.
- Bourdieu, P. (1986). The forms of capital. In J. Richardson (Red), *Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education* (s. 15-29). Greenwood.
- Bourdieu, P. (1995). *Distinksjonen: En sosiologisk kritikk av dømmekraften (A. Prieur, Overs.)*. Drammen: Pax Forlag.
- Braun, V., & Clarke, V. (2012). Thematic analysis. In H. Cooper, P. M. Camic, D. L. Long, A. T. Panter, D. Rindskopf, & K. J. Sher (Red), *APA handbook of research methods in psychology, Vol. 2. Research designs: Quantitative, qualitative, neuropsychological, and biological* (s. 57–71). American Psychological Association.
- Dalland, O. (2007). *Metode og oppgaveskriving for studenter, 4. utgave*. Gyldendal Norsk Forlag.
- Doherty, A., & Taylor, T. (2010). Sport and physical recreation in the settlement of immigrant youth. *Leisure*, vol. 31, s. 27-55. <https://doi.org/10.1080/14927713.2007.9651372>.
- Dowling, F. J. (2019). A critical discourse analysis of a local enactment of sport for integration policy: Helping young refugees or self-help for voluntary sports clubs? *International Review for the Sociology of Sport*, vol. 55. <https://doi.org/10.1177/1012690219874437>.
- Hammersley, M. (2017). Interview data: a qualified defence against the radical critique. *Qualitative Research*, vol. 17, s. 173-186. <https://doi.org/10.1177/1468794116671988>.
- Hartley, L., Fleay, C., & Tye, M. E. (2017). Exploring physical activity engagement and barriers for asylum seekers in Australia coping with prolonged uncertainty and no right to work. *Health and Social Care in the community*, vol 25, s. 1190-1198. DOI: 10.1111/hsc.12419.

- Harwood, G., Sendall, M. C., Heesch, K. C., & Brough, M. (2020). A Bourdieusian analysis exploring the meaning of sport for young women from refugee backgrounds in an Australian state high school. *Sport, Education and Society*, vol. 26, s. 175-187. <https://doi.org/10.1080/13573322.2019.1710697>.
- Kusenbach, M. (2003). Street phenomenology: The go-along as ethnographic research tool. *Ethnography*, vol. 4, s. 455-485. <https://doi.org/10.1177/146613810343007>.
- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2014). *InterViews: Learning the Craft of Qualitative Research Interviewing*, 3. utgave. SAGE Publications, inc.
- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2021). *Det kvalitative forskningsintervju*, 3. utgave. Gyldendal.
- Mohammadi, S. (2019). Social inclusion of newly arrived female asylum seekers and refugees through a community sport initiative: the case of Bike Bridge. *Sport in Society*, s.1082-1099. <https://doi.org/10.4324/9781003274025-12>.
- Ndofor-Tah, C., Strang, A., Phillimore, J., Morrice, L., Michael, L., Wood, P., & Simmons, J. (2019). *Indicators of Integration framework 2019*. Home Office. https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/1074688/home-office-indicators-of-integration-framework-2019-horr109.pdf.
- Nesse, M., & Hovden, J. (2023). 'Integration is a lot of work.'—A study of integration policies in Norwegian football clubs. *European Journal for Sport and Society*. <https://doi.org/10.1080/16138171.2023.2182494>.
- Norges Idrettsforbund (2022a). *Hvem er vi?* Idrettsforbundet. <https://www.idrettsforbundet.no/om-nif/hvem-er-vi/>.
- Norges Idrettsforbund (2022b, 30. Juni). *Støtteordninger*. Idrettsforbundet. <https://www.idrettsforbundet.no/tema/inkludering/inkludering-av-flyktninger/artikler/stotteordninger/>.
- Olliff, L. (2008). Playing for the future: The role of sport and recreation in supporting refugee young people to 'settle well' in Australia. *Youth Studies Australia*, vol. 27, s. 52-60.
- Putnam, R. D. (2000). *Bowling Alone: The Collapse and Revival of American community*. Simon and Schuster.
- Regjeringen (2021a, 24. August). *Idrettspolitikken*. Regjeringen. <https://www.regjeringen.no/no/tema/kultur-idrett-og-frivillighet/innsiktsartikler/idrett/id2001187/>.
- Regjeringen (2021b, 20. September). *Tilskudd til Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité*. Regjeringen.

- <https://www.regjeringen.no/no/dep/kud/tilskudd/Tilskudd-til-Norges-idrettsforbund-og-olympiske-og-paralympiske-komite-NIF/id764865/>.
- Roulston, K. (2010). Considering quality in qualitative interviewing. *Qualitative Research*, vol. 10, s. 199-228. <https://doi.org/10.1177/1468794109356739> .
- Shilling, C. (1991). Educating the body: Physical capital and the production of social inequalities. *Sociology*, 25(4), s. 653-672. <https://doi.org/10.1080/0142569042000236961>.
- Smith, R., Spaaij, R., & McDonald, B. (2018). Migrant Integration and Cultural Capital in the Context of Sport and Physical Activity: a Systematic Review. *Journal of International Migration and Integration*, vol. 20, s. 851-868. <https://doi.org/10.1007/s12134-018-0634-5>.
- Spaaij, R. (2011). Beyond the playing field: Experiences of sport, social capital, and integration among Somalis in Australia. *Ethnic and Racial Studies*, vol. 35, s. 1519-1538. <https://doi.org/10.1080/01419870.2011.592205>.
- Spaaij, R., Broerse, J., Oxford, S., Luguetti, C., McLachlan, F., McDonald, B., . . . Pankowiak, A. (2019). Sport, Refugees, and Forced Migration: A Critical Review of the Literature. *Frontiers in Sports and Active Living*, vol. 1, s. 1-18. <https://doi.org/10.3389/fspor.2019.00047>.
- Tjora, A. (2018). *Kvalitative forskningsmetoder i praksis, 3. utgave*. Gyldendal.
- Tjønndal, A. (2015, 24. November). Gjør idretten nok for å være inkluderende for alle. *Avisa Nordland*. <https://www.an.no/debatt/kronikk/sport/gjor-idretten-nok-for-a-vare-inkluderende-for-alle/o/5-4-213201>.
- Walseth, K. (2008). Bridging and bonding social capital in sport—experiences of young women with an immigrant background. *Sport, Education and Society*, vol 13., s. 1-17. <https://doi.org/10.1080/13573320701780498>.
- Whitley, M. A., Coble, C., & Jewell, G. S. (2016). Evaluation of a sport-based youth development programme for refugees. *Leisure/Loisir*, vol. 40, s. 175-199. <https://doi.org/10.1080/14927713.2016.1219966>.

Vedlegg 1 - Intervjuguide

Bakgrunn:

- Kan dere fortelle meg hvordan en vanlig dag for dere ser ut her i Norge?
- Hvor lenge har dere bodd i Norge?
- Hvordan så en vanlig dag ut for dere mens dere bodde i hjemlandet deres?
- Kan dere beskrive området dere bor i her i Norge?
 - o Hva liker dere/liket dere ikke om området dere bor i?
- Kan dere fortelle meg litt om de som bor i deres husstand?
- Kan dere fortelle meg litt om idrett fra hjemstedet deres og hvilke erfaringer dere har med idrett?
 - o Hvilken erfaring har dere med organisert idrett fra hjemstedet deres?
 - o Hvilken erfaring har dere med trening fra hjemstedet deres?
- Hvordan organiseres idrett i Norge i forhold til hjemlandet deres?
 - o Hvilke forskjeller er det?
 - o Er det idretter dere drev med i hjemlandet som ikke dere ikke driver med her?
- Hva gjorde at du/dere havnet i Norge, Trondheim?

Idrett i Norge:

- Kan dere fortelle meg om deres/familiens deltakelse i idrett etter at dere kom til Norge?
 - o Var deltagelse i idrett en prioritet for dere når dere kom til Norge?
 - Hvorfor/hvorfor ikke?
 - o Hvor lang tid tok det før noen fra deres husstand startet med idrett i Norge?
 - o Hvor mange i husstanden driver med organisert idrett i dag?
- Kan dere fortelle meg hvordan dere fikk informasjon om det å delta i idrett?
- Hvordan var det å begynne i idrett i Norge?
 - o Hvorfor var det enkelt/vanskelig?
 - o Hvordan oppleves det i dag?
- Hva tenker dere om idrettstilbudet dere har møtt i Norge?
 - o Savner dere noe? (noen idretter, andre ting?)
 - o Er det idretter dere har hatt lyst til å drive med som dere ikke har anledning til der dere bor?

- Hvor godt føler dere at idretten er lagt til rette for mennesker som kommer til Norge som flyktninger?
 - o I forhold til språk, økonomi eller transport.
- Hva har vært det beste med å delta i idretten?
- Hva har vært det mest utfordrende med å delta i idrett?
- Har idrett bidratt til åpne dører til andre deler av samfunnet? Hvordan da?
 - o Førerkort, jobb, etc.

Sosial integrering:

- Kan dere fortelle meg om relasjoner dere har utviklet gjennom deltagelse i idrett?
- Hvordan synes dere det har vært å bygge relasjoner til etniske norske gjennom idrett?
- Hvordan har dere opplevd det å bygge relasjoner til de som ikke er etnisk norske gjennom idrett?
- På hvilke måter føler dere at det å delta i idrett har positive følger for deres følelse av tilhørighet i samfunnet?
- Er det noen områder hvor dere føler at idretten har hatt negative følger for deres følelse av tilhørighet?
 - o Hvordan har det gått å kommunisere med de andre i idrettsgruppene?
- Hvordan så deres sosiale nettverk ut før og etter at dere begynte med idrett?
 - o Hvilken betydning har idretten hatt for dette?
- Hvordan oppleves det sosiale felleskapet ved å være med i en gruppe som driver med idrett?

Økonomi:

- Hvordan har dere erfart å flytte til et land med en så høy levekostnad?
- Kan dere fortelle om hvordan dere opplever den økonomiske delen i å drive med idrett?
 - o Avgifter, utstyr, transport eller lignende?
- Hvilket transportmiddel bruker dere til å komme dere til trening/kamper?
 - o Har det bydd på problemer?
- Har idrettsdeltagelse hatt noen innvirkning på deres økonomi?
 - o På hvilken måte?
- Hvordan får dere råd til å drive med idrett?
 - o Får dere noe økonomisk hjelp fra kommunen? Andre?

- Kan dere fortelle om hvordan idrettslaget bidrar til å gjøre det lettere for dere å delta i idrett?

Avslutning:

- Er det noe dere vil tilføye som dere føler dere ikke har fått snakket om?
- Kan jeg kontakte dere på nytt om det er noe nytt jeg ønsker å få utdypet?

Vedlegg 2 – Samtykkeskjema

Norwegian University of
Science and Technology

Har du lyst til å ta del i forskningsprosjektet «Flyktninger i norsk idrett»?

Dette er et brev om deltagelse i et forskningsprosjekt. Hovedformålet med prosjektet er å undersøke hvordan flyktninger opplever deltagelse i idrett i Norge. Dette brevet gir informasjon om deltagelsen i prosjektet og hva deltagelse involverer.

Prosjektets hensikt

Som nevnt er hovedformålet å undersøke hvordan flyktninger opplever deltagelse i idrett i Norge. Herunder har prosjektet to forskningsspørsmål som er å undersøke: Hvordan flyktninger opplever å delta i organisert idrett i Norge, og om det er forskjeller i hvordan flyktninger opplever idretten for de som er bosatt i urbane strøk og de som er bosatt i landlige områder?

Hvem er ansvarlig for prosjektet?

Norges teknisk naturvitenskapelige universitet (NTNU) er ansvarlig for prosjektet ved fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap (SU) / Institutt for lærerutdanning.

Hvorfor har du blitt spurt om å delta?

Du har blitt invitert til å delta i dette prosjektet fordi du er en flyktning som bor i Norge, og har selv eller har noen i din husstand som har erfaring med norsk idrett. Dermed har du de beste kvalifikasjoner til å vite hvordan det er for en flyktning i møte med idretten.

Hvilken betydning har din deltakelse for deg?

Studien er en masteroppgave, og vil avsluttes inn mot sommeren 2023. De som deltar i studien er flyktninger som har erfaring med idrett i Norge, og vil inkludere mellom 5-10 boenheter/familier.

Som deltager skal du delta i ett kvalitativt intervju. Intervjuet blir utført ansikt til ansikt og vil trolig vare mellom 30 til 90 minutter.

Intervjuet vil bli innspilt ved bruk av lydopptak og vil bli slettet så snart arbeid med materialet er over eller ved at man trekker sitt samtykke.

Deltagelse er frivillig

Å delta i dette prosjektet er frivillig. Om du velger å delta, kan du likevel trekke ditt samtykke når som helst, både under og etter intervju, uten å måtte gi noen grunn for dette. All informasjon som har blitt samlet om deg vil da bli anonymisert. Det vil ikke være noen negative konsekvenser for deg om du på et senere tidspunkt velger å trekke deg.

Om du velger å trekke deg, kan du gjøre det muntlig (i løpet av intervjuet), eller elektronisk ved å sende en epost til: torgeirh_95@hotmail.com.

Ditt personvern - Hvordan dataene vil lagres og brukes

Dataene som samles vil bare bli brukt i hensikt til hva som er spesifisert i dette brevet. Dine data vil bli prosessert konfidensielt og i samsvar med databeskyttelseslovgivning (the General Data Protection Regulation og Personal Data Act).

Prosjektets leder, Torgeir Hugdal, vil ha tilgang til identifiserbare data og er ansvarlig for å opprettholde anonymitet og konfidensialitet.

I anonymiseringsprosessen vil navn bli erstattet med koder. Navnelister, kontaktinformasjon og lignende informasjon vil bli lagret separat fra resten av den innsamlede data på en kryptert server.

Det vil bli gjort tiltak for å påse at deltagere er fullstendig anonyme ved innlevering av masteroppgave og eventuell publikasjon.

På oppdrag fra NTNU, Institutt for lærerutdanning har Personverntjenester vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hva skjer med dataene når forskningsprosjektet er over?

Masteroppgaven skal leveres inn før sommeren 2023. Når oppgaven er levert skal alle data slettes, og muligens også en tid før innlevering.

Dine rettigheter

Så lenge du kan bli identifisert i den samlede data, har du rett til å:

1. Få tilgang til personlige data som blir prosessert om deg
2. Forespørre at dine personlige data blir slettet
3. Forespørre at uriktige personlige data om deg blir rettet på
4. Motta en kopi av dine personlige data
5. Sende en klage til Datatilsynet angående prosesseringen av dine personlige data

Hva gir noen andre retten til å prosessere dine personlige data?

Dine personlige data vil bli prosessert basert på ditt samtykke.

Hvor kan du finne ut mer?

Hvis du har spørsmål om prosjektet eller vil trekke ditt samtykke, kontakt Torgeir Hugdal på epost: torgeirh_95@hotmail.com.

Underskrift deltager(e): _____

Mvh Torgeir Hugdal

Del II - Artikkel

«En kvalitativ studie om flyktningers
opplevelser av den organiserte idretten i
Norge»

«A qualitative study on refugees'
experiences of organized sport in
Norway»

Torgeir Hugdal

Torgeirh_95@hotmail.com

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU)

Artikkelen er strukturert etter retningslinjer fra Norsk sosiologisk tidsskrift

(<https://www.idunn.no/page/nost/author>)

Sammendrag

Denne studien undersøker hvordan flyktninger opplever å delta i idrett i Norge, med tilhørende søkelys på forskjeller mellom flyktninger bosatt i urbane og landlige områder. Internasjonal forskning presenterer utfordringer og muligheter for flyktninger i møte med idretten, mens det er mindre i norsk kontekst. Bourdieus forklaring av kapitalbegrepet, habitus og felt, og Putnams syn på bonding og bridging sosial kapital danner det teoretiske grunnlaget for artikkelen. Data består av fire intervju, med til sammen tolv medlemmer fra flyktningfamilier. Funn viser at idrett kan fungere som en integreringsarena da mange opplever at det er en arena hvor man utvikler sitt sosiale nettverk. Likevel er det flere som påpeker at idretten bidrar til å forsterke allerede påbegynte vennskap som startet gjennom skolen. Flere opplever også idretten som økonomisk belastende i et land med høye levekostnader. Kvinner synes idrett er utfordrende fordi de kommer fra en kultur hvor det ikke er normalt for kvinner å drive med idrett. Flyktninger som bor i urbane områder har flere flyktninger og migranter de kan utvikle sosiale fellesskap med enn flyktninger bosatt i landlige områder. Flyktninger bosatt ved landlige områder opplever en tvungen sosialisering med etniske nordmenn, med mindre muligheter til å danne relasjoner med mennesker med lik bakgrunn. Artikkelen konkluderes med at flyktninger hovedsakelig opplever idretten som en positiv arena for sosialisering, men at den har en vei å gå for å gjøre idretten mer tilgjengelig for flyktninger i henhold til økonomi, for de som bor i landlige områder og for kvinner.

Nøkkelord: Flyktninger, idrettsdeltagelse, integrering, sosial kapital.

Abstract

This study examines how refugees experience participating in sports in Norway, with an associated spotlight on differences between refugees living in urban and rural areas. International research presents challenges and opportunities for refugees in the face of sport, while there is less in the Norwegian context. Bourdieu's explanation of the concept of capital, habitus and field, and Putnam's view on bonding and bridging social capital form the theoretical basis for the article. Data consists of four interviews, with a total of 12 members from refugee families. Findings show that sport can function as an arena for integration as many find it to be a place where you can develop your social network. Nevertheless, there are several who point out that sports help to strengthen friendships that have already evolved through school. Many also experience sport as a financial burden in a country with high costs of living. Women find sport participation challenging because they come from a culture where it is not normal for women to do sports. Refugees living in urban areas have more refugees and migrants with whom they can develop social connections to than refugees living in rural areas. Refugees living in rural areas experience a forced socialization with ethnic Norwegians, with fewer opportunities to form relationships with people of a similar background. The article concludes that refugees mainly experience sport as a positive arena for socialisation, but that it has a way to go to make sport more accessible to refugees in reference to their economy, for those living in rural areas and for women.

Keywords: Refugees, sports participation, integration, social capital.

Introduksjon

Etter at krigen i Ukraina brøt ut har rundt 45 000 mennesker fått asylsøknad innvilget i Norge (Utlendingsdirektoratet, 2023b). Ut fra hvordan situasjonen ser ut, er det foreløpig vanskelig å anslå hvor mange flyktninger som vil entre landet, men Utlendingsdirektoratet (2023a) anslår at et høyt scenario vil ligge på opptil 80 000 i løpet av året. Flyktninger kan omtales som en sårbar befolkning i den forstand at de ved reisen til et mottaksland har møtt utfordringer og opplevd traumatiske hendelser som påvirker deres mentale helse (WHO, 2022). Her kan det være snakk om separasjon eller tap av familiemedlemmer, opplevelser fra krigs- eller konfliktsituasjoner, perioder i flyktningleirer eller lange og trøblete reiseruter frem til mottakslandet (Hartley et al., 2017). Samtidig opplever mange utfordringer i møte med innlemmelse til ett nytt land hvor mange faktorer er annerledes enn hva flyktninger er vant til. Enten det er den politiske konteksten, skolesystemet, språket, kulturen, verdier eller religion (Olliff, 2008). Her har idrett blitt identifisert som en arena for integrering (Doherty & Taylor, 2010), blant annet fordi det gir migranter muligheten til å komme i kontakt med mennesker fra lokalsamfunnet (Stura, 2019). Forskning (Agergaard et al., 2016; van Haaften, 2019) indikerer også at migranter har mindre sannsynlighet for å være medlem i en idrettsklubb, og at de generelt har en tendens til å være mindre deltagende i idrett enn majoritetsbefolkningen. Bakke et al. (2016) fant at kostnadene ved å drive med idrett ofte var en hindring for migrantfamilier, og de opplevde at det lokale idrettslaget ikke gjorde stort for at de skulle bli inkludert i idretten. Dermed settes tema rundt flyktninger og idrettsdeltagelse på agendaen.

Denne artikkelen presenterer funn gjort gjennom intervju av mennesker som har ankommet landet som flyktninger og som har erfaring med deltagelse i idrett i Norge. Prosjektet tar utgangspunkt i to forskningsspørsmål hvor det første er *hvordan flyktninger opplever å delta i idrett i Norge*. Her blir det aktuelt å se på muligheter og utfordringer, fordeler og barrierer som idrett medfører. Det andre forskningsspørsmålet spør *hvilke forskjeller det er for hvordan flyktninger opplever idretten ut fra om de er bosatt i landlige eller urbane områder*. Formålet med dette forskningsspørsmålet er å se på hvorvidt bosted er av betydning for idrettsdeltagelsen, noe det er lite forskning rundt per i dag. Spørsmålene kan derfor bidra til å se om idretten kan være en god integreringsarena for flyktninger som kommer til Norge. Data er hentet gjennom fire intervju av flyktningfamilier, med til sammen tolv informanter. Til å diskutere analysert data benyttes Bourdieus teori rundt begrepene kapital, habitus og felt, og Putnams videreutvikling av sosial kapital.

Teoretisk rammeverk

Kapital, habitus og felt

Bourdieu's utvikling og forståelse av kapitalbegrepet har satt spor i det sosiologiske og kulturelle feltet, og flere forskere har benyttet seg av det teoretiske perspektivet for å forstå flyktnings situasjon i idretten (Smith et al., 2018; Harwood et al., 2020). Kapital er en form for ressurser. Det foregår en symbolsk kamp om disse ressursene mellom grupper og individer i et samfunn. Kapital gir makt og fordeler som kan benyttes for å oppnå goder (Bourdieu, 1995). Teorien er lansert som en måte å se den sosiale tilværelsen på, hvor man ut fra mengde kapital kan rangere og dele mennesker inn i klasser i samfunnet (Bourdieu, 1995). Bourdieu (1977) deler samfunnet inn i tre klasser: Den dominerende klassen, middelklassen og den dominerte klassen. Hvilken klasse vi vokser opp i og det sosiale miljøet vi er en del av vil påvirke våre handlinger og tanker, og det er dette Bourdieu (1977) kaller habitus. Bourdieu (1977) mener at habitus er en del av vår identitet, og at det er en integrert væremåte som tar tid å endre på. Flyktninger er derimot i større grad nødt til å endre sitt tankemønster og handlinger i møte med nye kulturer for å lykkes i det nye samfunnet. Dermed blir situasjonen på mange måter annerledes enn for innfødte nordmenn.

Kapital viser seg som en økonomisk, kulturell, sosial og symbolsk kapital (Bourdieu, 1986). Økonomisk kapital er direkte overførbart til penger (Bourdieu, 1986). I Norge er fattigdom mer utpreget blant innvandrere enn hos befolkningen ellers (Bhuller & Aaberge, 2011). Samtidig opplever mange at idretten er blitt for dyr og at den dermed i større grad blir forbeholdt barn med rike foreldre (Jacobsen, 2022). Derfor er det grunn til å anta at flyktnings økonomiske kapital vil ha innvirkning på deres idrettsdeltagelse. Kulturell kapital dreier seg om å ha kjennskap til den rådende kulturen i et samfunn (Bourdieu, 1977). Deres kulturelle kapital kan være påvirket av at de ikke kan det nasjonale språket, har lite eiendeler med seg, og erfaringen med en annen kultur hvor det er andre regler og normer. Sosial kapital omhandler relasjonelle forhold og hvilke grupper og nettverk man er en del av. For at disse relasjonelle forholdene skal gi makt må man kunne mobilisere nettverket når man har behov (Bourdieu, 1986). Symbolsk kapital er den formen for kapital som er ansett som den mest betydningsfulle innen et felt (Bourdieu, 1986). Altså forteller den noe om den symbolske verdien til de ulike kapitalformene. Felt er et annet begrep som er viktig for å forstå Bourdieu's syn på den sosiale verden. Bourdieu (1995) mener det er ulike sosiale arenaer hvor

man kjemper om status eller posisjon med grunnlag i de ulike formene for kapital. Ut fra mengden kapital som er gjeldende for det spesifikke feltet, kan man tilegne seg høyere status. Her kan idrett være et eksempel på et slikt felt. Som flyktning må man tilegne seg den gjeldende kapitalformen for å få status, i motsetning til de som har drevet med idrett siden de var barn og hvor «riktig» væremåte har blitt en integrert del av tanker og handlinger, altså en habitus.

Andre har bygget på Bourdieus arbeid og introdusert flere former for kapital. Fysisk kapital er et eksempel og er noe som har vært til hjelp i min analyse. Shilling (2004) forklarer begrepet som en måte å forstå hvordan kroppen drar nytte av og samhandler med det fysiske miljøet. Ved hjelp av fysisk kapital kan man nå mål, forme identitet og delta i sosiale sammenhenger (Shilling, 2004). Flyktnings kapital vil naturligvis være begrenset da de kan ha lite kunnskap om sitt nye land, kjenne få mennesker, lite kjennskap til språk, kultur, levemåte og verdier. Samtidig har mange måttet flykte fra sine eiendeler, som er noe deres økonomiske situasjon vil bære preg av. På bakgrunn av dette vil mange flyktninger kunne plasseres i den dominerte klassen.

Putnams bonding og bridging sosial kapital

Med sosial kapital referer Putnam (2004) til forbindelser mellom menneskers sosiale nettverk. Bonding og bridging presenteres som to områder som kan styrke den sosiale kapitalen. Bonding forklares som en eksklusiv sosial kapital hvor sosiale grupper har en tendens til å forsterke sine identiteter på bakgrunn av de likheter de besitter, mens bridging er inkluderende og utadvendt og kan bygge broer på tvers av sosiale forskjeller (Putnam, 2000). Teorien er ikke lansert direkte inn mot idretten, men er en mer generell beskrivelse av samfunnet og dens institusjoner, og gir rammer for hva som skal til for å få en økning i individers sosiale kapital og et godt demokratisk samfunn (Putnam, 2004). Bridging er vanskeligere å skape fordi mennesker har en tendens til å holde seg nært de man har likheter med (Putnam, 2004). Dette kan man trekke inn i en kontekst som omhandler flyktninger og hvordan man på best mulig måte kan utvikle deres sosiale kapital gjennom idrett.

Det fellesskapet og de relasjonene man er en del av som følge av bonding kan være viktig for enkeltindivider, men som samfunn er man avhengig av bridging for å unngå at man skaper ulike grupper som vokser fordi de er annerledes enn andre grupper (Putnam, 2000). Putnam

(2004) argumenterer for at et samfunn som kun innehar bonding segregeres til gjensidig fiendtlige grupper. Flyktninger kan oppleve det godt å være en del av et miljø med mennesker de deler likheter med, men skal de ta del i organisert idrett som hovedsakelig består av etniske nordmenn vil mange oppleve bridging nødvendig.

Det sosiale aspektet av idrettsdeltagelse har vist seg svært sentralt gjennom forskningen på feltet (Amara et al., 2005; Spaaij, 2011), noe som kan diskuteres både gjennom Putnams og Bourdieus teorier. Mye av forskningen tar også tak i de kulturelle og økonomiske forskjellene og barrierene for flyktninger som deltar eller ønsker å delta i idrett (Robinson et al., 2019; Hartley et al., 2017; Whitley et al., 2016), og derfor vil både økonomisk og kulturell kapital, habitus og felt være nyttig å diskutere opp mot de funn som blir gjort.

Kapitalbegrepet i møte med forskningen

Forskningen som er inkludert i denne artikkelen stammer hovedsakelig fra land som mottar flyktninger, det vil si en del europeiske land, Australia og Nord-Amerika, mens enkelte studier er gjort i flyktningeleirer. Mange forskere tar tak i fordeler og ulemper med idrettsdeltagelse for flyktninger, og barrierene og mulighetene som ligger der (Smith et al., 2018; Spaaij, 2019). Dette innebærer blant annet den kulturelle og sosiale læringen, og de økonomiske sidene ved idrettsdeltagelse.

Idretten kan være et viktig og nødvendig møtepunkt for mennesker som kommer fra samme land, eller for å møte mennesker som har lignende erfaringer av flukt og fordrivelse, eller snakker samme morsmål (Amara et al., 2005). En slik bonding bidrar til integrering ved at man får utviklet sin sosiale kapital og sitt sosiale nettverk. Utøvere i klubber bestående av mennesker med nokså lik bakgrunn opplever at det er mer inkluderende å delta ved slike premisser fordi mange har samme morsmål og religiøse overbevisninger, og lik hudfarge (Spaaij, 2011). Selv om mange peker på de positive sidene ved å drive idrett på denne måten, kan mangelen på påvirkning og deltagelse fra de lokale i samfunnet føre til at følelsen av annerledeshet forsterkes. En slik måte å praktisere idrett på kan også oppleves ekskluderende for lokalsamfunnet og skape et større gap mellom partene (Spaaij, 2011). Her vil idrett i form av tydelig bonding sosial kapital skape to motpoler hvor begge parter opplever den andre som ekskluderende. Samtidig kan idrett omtales som en arena hvor man kan delta uten å snakke samme språk (Kataria & Ugolotti, 2022), som kan skape broer mellom mennesker som i

utgangspunktet ikke har særlig mange likheter. Her har idretten unike muligheter i form av at felles interesse for idrett kan skape nye relasjoner og sosial utvikling ved at flyktninger får muligheten til å bli kjent med de lokale i et samfunn (Amara et al., 2005). Likevel kan et stadig jag etter å skape broer mellom flyktninger og de innfødte oppleves utmattende, og mange vil oppleve det enklere å utvikle sitt sosiale nettverk blant mennesker man har flere likheter med (Smith et al., 2018). Om idretten skal være en integreringsarena, er man derimot nødt til å blande minoriteter med majoriteten.

Hverdagen i et nytt land bidrar til at flyktninger får utviklet og validert sin kulturelle kapital i møte med de lokale i samfunnet (Smith et al., 2018). Her kan idrett bidra til å blande etniske grupper og skape relasjoner på tvers av kulturer (Spaaij, 2011). Mange har positive opplevelser med å lære nye idretter og opplever at det gir læring av den gjeldende kulturen, samtidig som den gir nyttige erfaringer og fungerer som en forberedelse til en hverdag med kroppsøving i skolen (Whitley et al., 2016).

Flere av barrierene som forskningen påpeker er et resultat av ulik kultur. Kulturelle forskjeller innbefatter både språk, normer og regler, religion og trosoverbevisning. Det oppleves naturligvis lettere for utøvere når de kan utøve idrett som er i samsvar med deres overbevisning og tro (Spaaij, 2011; Guerin et al., 2008). Da kan idretten bli en lukket aktivitet med kriterier for deltagelse som vil ha betydning for integreringsprosessen og lokalsamfunnets forståelse og oppfatning av flyktningene (Amara et al., 2005; Spaaij, 2011). Religiøse overbevisninger har også påvirkning på hva man tenker om kjønnsinndeling og kvinnedeltagelse i idrett. Mange opplever det lettere å være delt inn i kjønn, og da med svømming som eksempel (Robinson et al., 2019; Guerin et al., 2008). Et problem i dag er at idretten i stor grad prioriterer konkurranseidrett, og lar integreringsfokuset komme i andre rekke (Dowling, 2019). Dette gjør at migranter får ansvaret for egen integrering (Kataria & Ugolotti, 2022).

Organisert idrett betyr for de fleste ekstra økonomiske utgifter i forbindelse med transport, kjøp av utstyr og betaling av treningsavgifter. Dyre kostnader fungerer som en hindring eller barriere til at migrantfamilier kan drive med idrett i Norge (Bakke et al., 2016; Hovden et al., 2015). Barn og ungdom kan være avhengige av at foreldrenes økonomiske situasjon åpner opp for idrettsdeltagelse. En del kommer til Norge også som mindreårige asylsøkere, og der har Regjeringen (2023) etablert ulike økonomiske ordninger til kommuner som bosetter slike.

Norges Idrettsforbund (2022) er det øverste organ for den største frivillige organisasjonen i Norge, med nesten to millioner medlemskap fordelt på rundt 9500 idrettslag. NIF (2019) understreker at organisasjonen er utenkelig uten innsats fra frivillige både på klubbnivå, men også under større internasjonale arrangementer. Frivilligheten vil naturligvis variere fra klubb til klubb og kan dermed skape store forskjeller i hvor vellykket integreringen av flyktninger er.

Denne artikkelen undersøker både utfordringer og muligheter idretten står overfor i møte med flyktninger og vil gi et mer utfyllende bilde av hvordan flyktninger opplever den organiserte idretten i Norge. Artikkelen setter også søkelys på at idrett oppleves ulikt for flyktninger ut fra om man er bosatt i landlige eller urbane områder, noe det er lite forskning som omtaler.

Metodisk sammendrag

Dette prosjektet er veiledet og godkjent av Norsk Senter for Forskningsdata (NSD). Dataene presentert i denne artikkelen baserer seg på fire gruppeintervju av flyktninger som har erfaring med organisert idrett i Norge. Til sammen er tolv personer intervjuet. Et utvalgsriterium var at informantene var flyktninger og at de hadde erfaring med idrett i Norge. Det kommer frem ved intervju at flyktningbarn er mer aktive i organisert idrett enn voksne flyktninger, derfor er de fleste informantene til dette prosjektet barn. Foreldre var likevel deltagende på hvert intervju. Dette var for at barna skulle oppleve intervjusituasjonen som trygg, og fordi voksne kunne gi utdypende informasjon om barnas idrettsdeltagelse, deriblant økonomiske forhold. Det var viktig at informantenes utøvelse og forståelse av det norske språket var tilstrekkelig slik at det var mulig å gjennomføre intervju. To intervju er foretatt med personer bosatt i bykommune, og to intervju er foretatt med personer bosatt i landlige kommuner for å kunne undersøke forskjeller mellom flyktninger bosatt i landlige og urbane områder. Informantene ble rekruttert ved hjelp av mellomkontakter jeg kjenner. Det vil si personer som jobber med flyktninger eller som har en del kontakter som kunne skaffe meg informanter. Tabell 1 inneholder mer informasjon om informantenes alder, bosted og idrettserfaring.

Tabell 1.

Intervju	Urban/landlig	Deltager	Kjønn	Alder	Idrettserfaring i Norge
1	Landlig	Hans	Mann	13	Mye, fortsatt aktiv
		Alex	Mann	16	Mye, fortsatt aktiv
		Peter	Mann	19	En god del
		John	Mann	21	En god del
		Carla	Kvinne	49	Svært lite
2	Landlig	Nora	Kvinne	15	En god del
		Klara	Kvinne	37	Svært lite
3	Urban	Rolf	Mann	12	Mye, fortsatt aktiv
		Kelly	Kvinne	16	En god del, fortsatt aktiv
		Alma	Kvinne	39	Svært lite
4	Urban	Mons	Mann	11	Mye, fortsatt aktiv
		Agnes	Kvinne	44	En del erfaring

Intervjuguiden ble delt inn i følgende nøkkeltema: spørsmål rundt deres bakgrunn og spesielt fokus på deres idrettsbakgrunn, erfaring og opplevelser med idrett i Norge, relasjonsutvikling og det sosiale aspektet ved idrettsdeltagelse, og spørsmål rundt økonomiske forhold både generelt og spesielt inn mot idrett. Datainnsamlingen ble gjort ved bruk av lydopptaker og nærmere bestemt en diktafonapp som konfigureres med nettskjema. Intervjuene ble transkribert og behandlet ved bruk av en tematisk analyse inspirert av Braun og Clarkes (2012) seks steg. De seks stegene innebærer blant annet koding av transkribert materiale og utvikling av tema basert på kodingene (Braun & Clarke, 2012).

Analyse og diskusjon

Denne delen av artikkelen forklarer og diskuterer resultatene fra analysen i sammenheng med annen forskning og de to teoretiske perspektivene. De temaene som skildres her er de tema som var mest fremtredende ved tematisk analyse. Dette innebærer idrettens påvirkning på flyktingers sosiale utvikling, økonomiske begrensninger i møte med idrett, kjønnsforskjeller og forskjeller ved urbant og landlig bosted.

Idrettens påvirkning på flyktningers sosiale utvikling

Flere av foreldrene fortalte at det var viktig for dem at barna fikk drive med idrett, nettopp fordi de trodde det ville bygge sosiale nettverk. Sosiale nettverk og relasjonsbygging har innvirkning på hvor mye makt flyktninger innehar ved sosial kapital (Bourdieu, 1995). For barna kan det bety at de utvikler et sosialt nettverk gjennom idrett, mens de kanskje allerede har et sosialt nettverk gjennom skole. Dette er ressurser som de kan benytte seg av når de har behov for det. Behovet kan for eksempel være å unngå ensomhet. Informantene forteller at deres sosiale nettverk var svært begrenset like etter ankomsten til Norge og at de derfor var opptatt av å utvikle relasjoner til mennesker i nærmiljøet, og fikk hjelp til dette gjennom idrett:

Ja, veldig, veldig viktig. Hvis de ikke hadde drevet med idrett hadde de bare sittet hjemme og sett på skjerm og vært usosiale. Det er ikke bra å bare være inne, de trenger frisk luft og det sosiale, få seg venner. Også er det sunt for kroppen med idrett.
(Agnes)

Utsagnet stemmer godt overens med tidligere forskning der deltagere i studien til Smith et al. (2018) opplevde en læring i at idrett var viktig fordi det hadde positiv innvirkning på helsen, mens Amara et al. (2005) forteller at idrett gir flyktninger muligheten til å bli kjent med andre flyktninger og de lokale i samfunnet. Idrett som alternativ til at barna sitter inne er noe som går igjen hos foreldrene. Samtidig er både barn og voksne opptatt av de fysiske fordelene det gir å være aktiv og at idrett oppleves som en sosial arena:

Å få venner, det var egentlig det beste [med idrettsdeltagelsen]. Jeg likte samholdet i laget, jeg tror det var det som gav meg motivasjon til å dra på trening. Å bare møte venner, fordi de var jo venner, alle på laget. (Nora)

Dette er inntrykket man sitter igjen med i møte med flere av informantene. De vektlegger særlig det sosiale aspektet ved idrett. Nora forteller at møtet med venner gav henne motivasjon til å dra på trening. Altså vil ønsket om å treffe venner i dette tilfellet gi helsegevinst, dypere og flere vennskap, og samhold som gir et inntrykk av en vellykket integrering. Sosial kapital kan dermed overføres til fysisk kapital ved at motivasjonen til å treffe andre mennesker kan gi bedre helse.

Flere av informantene forteller at en årsak til at man ikke får seg flere venner eller bekjente gjennom idretten er fordi de allerede går sammen på skole. Forskning beskriver idretten som en integreringsarena (Doherty & Taylor, 2010), men informantenes utsagn kan tyde på at det er skolen som i størst grad er en integreringsarena, mens idretten bidrar til å gi deres sosiale kapital tyngde:

På skolen har vi ikke god tid til å bli kjent med hverandre og bli venner, men når vi trener så snakker vi sammen. Vi kan snakke om hva vi ønsker bli, hva som er favorittlaget og så videre. (Alex)

Dette gir et innblikk i hvordan ulike felt påvirker hverandre. Slik flere deltagere opplever skolen som hovedkilde til bekjentskap, vil man ta med seg disse bekjentskapene over til idretten og danne dypere vennskap. Ifølge Bourdieu (1995) kjemper man om status i ulike sosiale arenaer hvor skole og idrett er eksempler på slike arenaer. Dette gjør at man som flyktning kan oppleve det lettere å delta i idrett fordi man allerede har utviklet sin sosiale kapital gjennom skolen, samtidig som man gjennom kroppsøving på skolen har utviklet kjennskap til fysisk aktivitet og idrett, altså kulturell og fysisk kapital. Deltagere i undersøkelsen til Whitley et al. (2016) forteller om det motsatte, altså at idrett bidro til å forberede flyktingene på en hverdag med kroppsøving i skolen. Det er nettopp dette som er tilfelle hos John, som hadde spilt en del volleyball på fritiden:

Ved starten av skolen var det ingen i klassen som kom og snakket med meg. Jeg var helt alene og gjorde ingenting i friminuttene. Så var det en time vi hadde volleyball, noe jeg er veldig god i. ... Og etter det var det mange gutter som kom til meg og sa du er veldig flink. (John)

Det er tydelig at John hadde liten status i klassemiljøet på skolen, men at statusen straks endret seg som følge av fysisk kapital. Hans kjennskap og ferdigheter i volleyball gav han umiddelbar oppmerksomhet fra de andre i klassen og er noe som hadde innvirkning på hans sosiale kapital. Dette viser hvordan noen former for kapital kan overføres til andre former for kapital og dermed styrke flyktingers posisjon i andre felt.

Selv om det som oftest er barna som er aktive i idrett, kan Agnes fortelle at hun fikk muligheten til å delta i idrett med deltagere som kun var flyktningekvinner. På spørsmål om hun har fått seg venner gjennom idretten, svarer hun: «Ja, ja. Hvert år samles vi til julebord i huset mitt hvor vi lager mat sammen. Da er det kanskje femten-seksten kvinner her som er flyktninger fra forskjellige land». Idrett som en arena for bonding mellom mennesker med flere likheter, presenteres i forskningen som positivt fordi mange opplever det mer inkluderende (Amara et al., 2005; Spaaij, 2011). Fra Agnes sitt perspektiv ble opplevelsene fra denne idrettsgruppa viktig for hennes sosiale liv. Selv om bonding gjennom idrett var positivt for Agnes virket det som et ønske om bridging gjennom idrett manglet. Foruten det sosiale aspektet med å utvikle relasjoner til etniske nordmenn i nærområdet kan det bety at Agnes går glipp av verdifull kulturell læring i form av norske verdier og språkutvikling. En slik måte å drive idrett på ville ikke vært mulig hos informantene bosatt ved landlige områder, da det bor for få flyktninger der. Det er selvfølgelig gunstig å kunne drive idrett på denne måten, særlig for Agnes som ikke ville drevet med organisert aktivitet om ikke det hadde vært for denne ordningen. Dette gav henne muligheten til å bli kjent med kvinner i lik situasjon som henne selv, samtidig som hun fikk drive med fysisk aktivitet.

Klara forteller at datterens idrettsdeltagelse også har hatt betydning for hennes sosiale utvikling: «[Det har vært sosialt] for meg også som blir kjent med andre foreldre. Vi står på sidelinjen og fryser og snakker sammen». Altså kan foreldrenes sosiale nettverk utvikles som følge av barnas idrettsdeltagelse. I tillegg kan man påpeke den kulturelle erfaringen som Klara får oppleve gjennom datterens idrettsdeltagelse. Flyktningeforeldres engasjement ved dugnader, kamper og treninger vil gi større forståelse for idrett som en del av norsk kultur og tradisjon. Dette har betydning for utviklingen av deres kulturelle kapital og demonstrerer hvordan idretten kan være en inkluderende arena uten at man er nødt til å være utøver.

Flyktninger opplever økonomiske begrensninger

Et annet tema som ble en del omtalt i intervju, var den økonomiske delen av idrettsdeltagelse og hvordan de opplever dette. Her er flere også opptatt av å påpeke hvor mye hjelp de har fått fra både andre foreldre, idrettslag og kommune. Flere av informantene opplever idrett som dyrt og økonomisk utfordrende når det gjelder å møte barnas ønsker og behov. Idrett kan generelt sett oppleves dyrt, men flyktninger har en tendens til å oppleve økonomiske begrensninger i sitt nye samfunn og lavere inntekt (Amara et al., 2005; Olliff, 2008), noe Agnes og barna har erfart:

... hun drev med turn. Etter at vi flyttet til leiligheten [fikk asyl] så sluttet hun, fordi det ble for dyrt. ... Hun holdt på med turn i nesten to år og var veldig glad i det, men hun var nødt til å stoppe. Før betalte UDI [Utlendingsdirektoratet], men ikke nå lenger. (Agnes)

Agnes påpeker at hun får pengestøtte fra kommunen mens hun går på skole, men at det ikke er nok til å drive med idrett. Mens familien var i asylmottak kunne barna gå gratis på idrett, men med en gang familien fikk innvilget asyl måtte de begynne å betale selv. Klara forteller at hun var helt avhengig av støtten hun fikk fra kommunen for å få økonomien til å gå rundt etter at hun ankom landet:

Det var ikke lett faktisk [å komme til et land med så høye levekostnader]. ... Her får du en veileder som møter deg og viser deg med økonomi og hvordan du skal leve. Så var jeg på økonomikurs hvor jeg lærte hvordan man har kontroll på alt. Jeg fikk pengestøtte i to år frem til jeg begynte å jobbe. Og her er det sånn at når du har to barn som driver med idrett, så betaler du bare for en. ... Og hvis du har dårlig økonomi og du ikke har jobb, så får barna gå på idrett [ved hjelp fra kommunen]. (Klara)

Agnes og Klara bor ikke i samme kommune og deres utsagn vitner om to ganske ulike situasjoner. Agnes påpeker lite støtte og hjelp mens Klara fortelle om et grundig system for å hjelpe flyktninger å komme til rette i landet med både veileder og kurs om hvordan de skal håndtere sin økonomiske situasjon. Agnes og Klara innehar lite økonomisk kapital, og der hvor begge kunne trengt hjelp fra kommunen, er det kun en av dem som får det. Agnes kan derimot fortelle at idrettslaget er svært behjelpelig for at barna skal kunne delta på idrett: «... de spør meg ikke om penger fordi de vet at jeg har dårlig råd». De andre familiene som er intervjuet opplever også idrettslagene som hjelpsomme, og Alex forteller at idrettslaget «har hjulpet oss veldig mye og jeg har en veldig snill trener som har hjulpet oss. Han har gitt meg både drakt og fotballsko». Det kan oppleves avgjørende for flyktninger i slike situasjoner at idrettslaget legger til rette for idrettsdeltagelse. Dette viser at formelle og uformelle regler innenfor feltet har stor betydning for flyktningers muligheter til å styrke sin status.

Flere opplever også at andre foreldre bidrar og er til hjelp i forbindelse med transport til kamper og treninger. Generelt sett er det ikke uvanlig at man kjører hverandres barn til kamp,

men enkelte opplever at dette er til stor hjelp når de selv ikke har bil eller andre måter å få barna sine av gårde på. Klara forteller at hun «... synes det var veldig fine foreldre på laget, som støttet hverandre og gav beskjed om at de kunne kjøre». Klara beskriver hvordan hennes sosiale kapital har påvirkning på hennes økonomiske kapital. Hun mobiliserer ett nettverk for å bruke der hvor hennes økonomiske kapital ikke strekker til. Dette viser nok en gang at de ulike kapitalformene har overføringsgrad. Samtidig er dette et eksempel som belyser en av fordelene med bridging, nemlig at det har betydning for deres økonomiske kapital. Dersom flyktninger har lavere økonomisk kapital enn befolkningen ellers vil ikke bonding bidra til å styrke denne i like stor grad.

Kjønnsforskjeller og habitus

Familiene som er intervjuet kommer alle fra forskjellige land, men alle forteller at de ikke er vant med noen tydelig organisert idrett fra hjemlandet. Likevel kan flere fortelle om forskjeller ved fysisk aktivitet for kvinner og menn:

I Norge kan jenter bli med og spille som en gutt, og det har ikke noe å si. Men i Syria er det ikke lov. Der er det bare gutter som kan spille fotball eller drive med noen annen idrett, og det er veldig vanskelig for jenter som kommer til Norge å begynne med det [idrett]. (John)

John forteller om tydelige regler i hjemlandet som er uvant for kvinner som kommer til Norge. Kelly tegner også et bilde av at det ikke er vanlig for kvinner å drive med idrett i hjemlandet: «Det er ikke så vanlig å spille fotball der. Det er noen som gjør det, men det er gutter ...». Dette forteller noe om flyktningkvinnens habitus og at den er preget av en kultur hvor kvinner ikke driver med idrett. Det sosiale miljøet disse kvinnene kommer fra og har vokst opp i, har ikke hatt det samme fokuset på fysisk aktivitet og idrett som kvinner opplever i Norge. Derfor vil ikke deres habitus stemme overens med de regler og normer som gjelder for feltet fysisk aktivitet i Norge, og skal de stemme overens må det kulturell læring til.

For de som opplever idrett som nytt og uvant kan det dermed være positivt å få drive med idrett slik Agnes fikk. Hun gikk på trening hvor det kun var andre kvinner som også var flyktninger. Dette kan oppleves trygt fordi de deler lignende opplevelser og språk, eller habitus. Lik habitus kan igjen utvikle bonding sosial kapital. Gjennom idrett kan man skape kontakt og sosiale relasjoner ved likheter man innehar. Treningene Agnes deltok på var lagt

til rette for bonding, noe Agnes opplevde som veldig positivt på hennes tilværelse og sosiale nettverk. Forskningen påpeker hvordan mange opplever det lettere å drive med fysisk aktivitet ved kjønnsinndeling (Robinson et al., 2019; Guerin et al., 2008). Dowling (2019) peker på at slik idretten drives i dag er det for mye fokus på konkurranseidrett og for lite fokus på integrering av minoritetsgrupper. Ifølge Agnes og forskning (Robinson et al., 2019) kan en vellykket integrering for enkelte påvirkes av at man har en kjønnsinndeling som gjør det lettere for kvinner fra andre kulturer og religiøse bakgrunner å delta.

Som nevnt drev datteren til Agnes med turn i to år før hun måtte slutte fordi det ble for dyrt for familien etter at de måtte begynne å betale for det selv da de fikk innvilget asyl. Agnes forklarer at «hun [datteren] hadde veldig lyst til å fortsette med det [turn]». Sønnen til Agnes kunne derimot fortsette med fotball fordi idrettslaget var hjelpelig både økonomisk og praktisk. Turn, som er en kvinnedominerende idrett i forhold til fotball, som er mannsdominerende, blir for denne familien en mer økonomisk belastende idrett (Fasting, Sand, Sisjord, Thoresen, & Broch, 2008). Dette gjør at turn blir vanskeligere å oppnå for kvinner fra flyktningfamilier, som er familier som i utgangspunktet opplever lav økonomisk kapital. I 1985 ble det opprettet et kvinneutvalg for å sikre at kvinner og menn hadde like muligheter til idrettslig utfoldelse (Fasting, Sand, Sisjord, Thoresen, & Broch, 2008). Selv om alle har mulighet til å delta i de organiserte idrettene som eksisterer i Norge, kan man argumentere for at de likevel ikke har de samme mulighetene om det er slik at kvinnedominerende idretter er dyrere. Dette vil også påvirke kvinners muligheter til å utvikle ulike former for kapital.

Urbane og landlige forskjeller

For de som bor i landlige områder er det gjerne kun en skole som er aktuell å gå på, samtidig som det kun er ett fotballag å spille på. For de informantene som er bosatt i urbane strøk er mulighetene annerledes, og dette illustreres godt gjennom utvalget i dette prosjektet. Alle barna i intervju fra landlige områder har ett idrettslag og en skole i umiddelbar nærhet som det er naturlig å være en del av, mens informantene fra urbane områder har flere valg både når det kommer til skole og idrettslag. Kelly, som bor i bykommune og spiller på et fotballag i nærheten, men går på en skole som holder til litt lenger unna fortalte om utfordringer hun opplever på trening:

Egentlig er alle grei mot meg [på fotballaget], men det kan være litt vanskelig når vi har trening og har små pauser hvor vi kan drikke vann. Da kan de snakke om ting de har opplevd på skolen og jeg føler meg litt utenfor fordi jeg ikke går på samme skole, så jeg skjønner ikke hva de snakker om. Men det går egentlig ganske greit fordi jeg har gode venner på skolen. (Kelly)

Det kan virke som at fotballaget møter utfordringer ved å skulle integrere Kelly i laget. Ideelt sett skulle idretten vært en arena som fungerer til integrering uavhengig av skolen, slik forskningen beskriver (Doherty & Taylor, 2010), men her kan det se ut som at idretten er avhengig av skolen for at integreringen skal fungere best mulig. I så fall vil flyktninger bosatt ved landlige områder oppleve en mer vellykket integrering enn flyktninger bosatt i urbane områder, fordi de kun har ett valg når det kommer til skole og idrettslag. Igjen blir det tydelig at kapital kan overføres fra et felt til et annet og påvirke flyktnings posisjon og status.

Kelly kan også fortelle at per dags dato er alle av hennes medspillere etniske nordmenn. Altså spiller hun på et lag som ingen av klassevenninnene spiller på, som samtidig er et lag hvor det ikke er noen andre mennesker med annen etnisk opprinnelse enn norsk. Så lenge hun spiller på et lag hvor alle er etnisk norske, vil ikke bonding være relevant. Kelly må overkomme ulikheter for å bli kjent med lagvenninnene sine, slik bridging blir beskrevet av Putnam (2000). Kelly beskriver forholdet sitt til lagvenninnene som godt, men at de ikke oppleves som venner utenfor fotballen fordi de bruker de ikke tid sammen. Utsagnet til Kelly kan bety at bridging ikke fungerer like godt for integrering av flyktninger som bonding, noe forskning antyder (Spaaij, 2011; Amara et al., 2005), men det kan også vise til betydningen av det å kjenne lagvenninnene sine fra før, for eksempel gjennom skole. Dette viser at bridging i idrett muligjgjøres eller hindres ut fra hvorvidt bridging allerede har skjedd i et annet felt. For Kelly blir bridging i idrett vanskelig fordi hun ikke først har hatt muligheten til bridging gjennom skolen. Informantene i det første intervjuet, som er bosatt i landlige områder, forteller at de kun visste om én annen flyktningfamilie i området, og at ingen av brødrene i familien har spilt på lag eller gått i klasse med noen av annen etnisk opprinnelse enn norsk. Geografisk plassering gjør at de ikke like enkelt kan bytte verken idrettslag eller skole. Med andre ord opplever de en tvungen bridging hvor de er nødt til å skape relasjoner på tvers av ulikheter. Likevel opplever de, i motsetning til Kelly, at bridging gjennom idrett fungerer fordi de allerede har gått gjennom en fase med bridging i skolen. Muligheten man har til å omgås de

samme menneskene ved flere felt kan altså være metoden som fungerer best for en vellykket integrering.

Av de voksne informantene er det kun Agnes som har en del erfaring med idrett i Norge. Agnes bor i bykommune, noe som åpner opp for muligheten til å drive med idrett sammen med andre flyktningekvinner fordi det bor mange flyktninger i kommunen. Rolf og Mons, som også bor i bykommuner, forteller om flere andre barn på deres alder som er flyktninger og som både spiller på lag med dem og andre som bor i nabolaget deres. De har dermed til stadighet muligheten til å møte mennesker av lik bakgrunn. Likevel forteller Mons at han har flest venner på laget blant dem som er etnisk norske. Dette står litt i motsetning til hvordan Agnes opplever idretten og idrettsgruppen med kun flyktningekvinner, men kanskje fungerer idrett ulikt for barn og voksne. Kanskje opplever Mons at idrett, slik som Kataria og Ugolotti (2022) beskriver, er en arena hvor man kan delta uten at man behøver å snakke samme språk. Samtidig kan dette være et spørsmål om ulik habitus der voksne kvinners vaner sitter dypere og har vanskeligere for å tilpasse seg en ny kultur enn hva barn har.

Konklusjon

Fokuset i denne studien er på flyktnings opplevelser av deltagelse i idrett og hvilke forskjeller det er for de som er bosatt i urbane og landlige områder. I likhet med tidligere forskning (Ndofor-Tah et al., 2019; Whitley et al., 2016) viser funn at idrett er viktig for flyktninger for å utvikle sosiale nettverk. Skolen påpekes som hovedkilde til vennskap, men idretten bidrar til å skape dypere relasjoner. Bridging fungerer best når det skjer ved flere felt, her gjennom både skole og idrett. Motivasjonen de har til å dra på trening og sosialisere seg viser at de ulike kapitalformene har overføringsgrad, og i dette tilfellet er det sosial kapital som bidrar til mer fysisk kapital. Da man ifølge Bourdieu (1995) kjemper om status i ulike sosiale arenaer betyr det at man som flyktning kan oppleve det lettere å delta i idrett fordi man allerede har utviklet noe sosial kapital gjennom skolen. Slik forskning (Spaaij, 2011; Amara et al., 2005) påpeker viser studien at det å skape relasjoner med mennesker i like situasjoner kan være lettere for flyktninger, og idrettslig aktivitet som legger opp til bonding mellom flyktninger kan være å foretrekke. Flyktninger bosatt i landlige områder har derimot ikke denne muligheten og opplever en tvungen bridging til de lokale i samfunnet. Høye levekostnader og dyr idrett har også påvirkning på flyktnings idrettsdeltagelse da de opplever en begrenset økonomisk kapital. Hvilken hjelp de får av idrettslag og kommune

varierer, og pengestøtte er for flere avgjørende for å kunne drive med de idrettene man ønsker å drive med. Flyktningekvinner opplever det uvandt å skulle drive med idrett, og det kreves en endring av deres habitus for at de skal kunne delta og motta fordelene av å drive med idrettsaktivitet. Det kan oppleves lettere for flyktningekvinner å delta i idrett i grupper med kvinner som har lignende erfaringer, men dette vil ved landlige områder avhenge av om det er andre flyktninger som er bosatt der.

Om artikkelen

Jeg har lyst til å takke alle informanter som vill dele sine erfaringer med meg. Takk til min veileder Lucy V. Piggott for all god hjelp, oppmuntring og støtte underveis i prosjektet. Resultatet hadde ikke vært det samme uten din hjelp.

Referanseliste

- Agergaard, S., Michelsen la Cour, A., & Gregersen, M. T. (2016). Politicisation of migrant leisure: A public and civil intervention involving organised sports. *Leisure Studies*, vol. 35 (2), s. 200-214. <https://doi.org/10.1080/02614367.2015.1009848>.
- Amara, M., Aquilina, D., Argent, E., Betzer-Tayar, M., Green, M., Henry, I., Coalter, F., Taylor, J. (2005). *The Roles of Sport and Education in the Social Inclusion of Asylum Seekers and Refugees: An Evaluation of Policy and Practice in the UK*. Loughborough University.
- Bakke, I. M., Solheim, L. J., & Hovden, J. (2016). «Skulle ønske jeg kunne være med på turn, jeg!» Om fattige foreldres utfordringer med å legge til rette for barnas fysiske aktivitet. I Ø. Seippel, M. K. Sisjord & Å. Strandu (Red), *Ungdom og idrett* (s. 193–212). Cappelen Damm.
- Bhuller, M., & Aaberge, R. (2011). Innvandrere blir værende i fattigdom. *Samfunnsspeilet*, Årg. 25, nr 1, s. 28-33. <http://hdl.handle.net/11250/179670>.
- Bourdieu, P. (1977). *Outline of a Theory of Practice*. Cambridge University Press.
- Bourdieu, P. (1986). The forms of capital. I J. Richardson (Red), *Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education* (s. 15-29). Greenwood.
- Bourdieu, P. (1995). *Distinksjonen: En sosiologisk kritikk av dømmekraften* (A. Prieur, Overs.). Drammen: Pax Forlag.
- Braun, V., & Clarke, V. (2012). Thematic analysis. I H. Cooper, P. M. Camic, D. L. Long, A. T. Panter, D. Rindskopf, & K. J. Sher (Red), *APA handbook of research methods in psychology*, Vol. 2. Research designs: Quantitative, qualitative, neuropsychological, and biological (s. 57–71). American Psychological Association.
- Doherty, A., & Taylor, T. (2010). Sport and physical recreation in the settlement of immigrant youth. *Leisure*, vol. 31, s. 27-55. <https://doi.org/10.1080/14927713.2007.9651372>.
- Dowling, F. J. (2019). A critical discourse analysis of a local enactment of sport for integration policy: Helping young refugees or self-help for voluntary sports clubs? *International Review for the Sociology of Sport*, vol. 55 (8), <https://doi.org/10.1177/1012690219874437>.
- Fasting, K., Sand, T. S., Sisjord, M. K., Thoresen, T., & Broch, T. B. (2008). *Likestilling og mangfold i norsk idrett: - bedre med flere på banen!* Likestillings- og diskrimineringsombudet. https://ldo.no/globalassets/brosjyrer-handboker-rapporter/rapporter_analyser/rapporter_diverse/idrettsrapport-2008-for-web.pdf

- Guerin, P. B., Diiriye, R. O., Corrigan, C., & Guerin, B. (2008). Physical Activity Programs for Refugee Somali Women: Working Out in a New Country. *Woman and Health, vol. 38*, s. 83-99. https://doi.org/10.1300/J013v38n01_06.
- Hartley, L., Fleay, C., & Tye, M. E. (2017). Exploring physical activity engagement and barriers for asylum seekers in Australia coping with prolonged uncertainty and no right to work. *Health and Social Care in the community, vol 25*, s. 1190-1198. DOI: 10.1111/hsc.12419.
- Harwood, G., Sendall, M. C., Heesch, K. C., & Brough, M. (2020). A Bourdieusian analysis exploring the meaning of sport for young women from refugee backgrounds in an Australian state high school. *Sport, Education and Society, vol. 26*, s. 175-187. <https://doi.org/10.1080/13573322.2019.1710697>.
- Hovden, J., Bakke, I. M., & Solheim, L. J. (2015). Den norske idrettsmodellen i utakt. I B. Bungum, U. Forseth & E. Kvande (Red), *Den norske modellen. Internasjonalisering som utfordring og vitalisering* (s. 225–242). Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke.
- Jacobsen, A. (2022, 30. April). Har det blitt for dyrt å spille fotball? *NRK*. Hentet fra nrk.no: https://www.nrk.no/ytring/har-det-blitt-for-dyrt-a-spille-fotball_-1.15940067
- Kataria, M., & Ugolotti, N. D. (2022). Running for inclusion: responsibility, (un)deservingness and the spectacle of integration in a sport-for-refugees intervention in Geneva, Switzerland. *Sport in Society, vol. 25*, s. 602-618. <https://doi.org/10.1080/17430437.2022.2017820>.
- Ndofor-Tah, C., Strang, A., Phillimore, J., Morrice, L., Michael, L., Wood, P., & Simmons, J. (2019). *Indicators of Integration framework 2019*. Home Office. https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/1074688/home-office-indicators-of-integration-framework-2019-horr109.pdf.
- Norges Idrettsforbund. (2019). *IDRETTE VIL! LANGTIDSPLAN FOR NORSK IDRETT 2019–2023*. Norges Idrettsforbund. https://www.idrettsforbundet.no/contentassets/8149372c5d4d439cb1b34fc1625032f0/idretten-vil_langtidsplan-for-norsk-idrett-2019-2023_lr.pdf.
- Norges Idrettsforbund. (2022). Hvem er vi?. *Norges Idrettsforbund*. Hentet fra Idrettsforbundet.no: <https://www.idrettsforbundet.no/om-nif/hvem-er-vi/>.
- Olliff, L. (2008). Playing for the future: The role of sport and recreation in supporting refugee young people to ‘settle well’ in Australia. *Youth Studies Australia, vol. 27*, s. 52-60.

- Putnam, R. D. (2000). *Bowling Alone: The Collapse and Revival of American community*. Simon and Schuster.
- Putnam, R. D. (2004). *Better together: Restoring the American Community*. Simon and Schuster.
- Regjeringen. (2023, 01. Mars). *Enslige mindreårige asylsøkere*. Regjeringen.no. <https://www.regjeringen.no/no/tema/familie-og-barn/barnevern/enslige-mindrearige-asylsokere/id2465298/>.
- Robinson, D. B., Robinson, I. M., Currie, V., & Hall, N. (2019). The Syrian Canadian Sports Club: A Community-Based Participatory Action Research Project with/for Syrian Youth Refugees. *Social Sciences*, vol. 8 (6), s. 1-15. <https://doi.org/10.3390/socsci8060163>.
- Shilling, C. (2004). Physical Capital and Situated Action: A New Direction for Corporeal Sociology. *British Journal of Sociology of Education*, Vol. 25 (4), s. 473-487. <https://doi.org/10.1080/0142569042000236961>.
- Smith, R., Spaaij, R., & McDonald, B. (2018). Migrant Integration and Cultural Capital in the Context of Sport and Physical Activity: a Systematic Review. *Journal of International Migration and Integration*, vol. 20, s. 851-868. <https://doi.org/10.1007/s12134-018-0634-5>.
- Spaaij, R. (2011). Beyond the playing field: Experiences of sport, social capital, and integration among Somalis in Australia. *Ethnic and Racial Studies*, vol. 35, s. 1519-1538. <https://doi.org/10.1080/01419870.2011.592205>.
- Spaaij, R., Broerse, J., Oxford, S., Luguetti, C., McLachlan, F., McDonald, B. Klepac, Lymbery, L., Bishara, J. & Pankowiak, A. (2019). Sport, Refugees, and Forced Migration: A Critical Review of the Literature. *Frontiers in Sports and Active Living*, vol. 1, s. 1-18. <https://doi.org/10.3389/fspor.2019.00047>.
- Stura, C. (2019). “What makes us strong” – the role of sports clubs in facilitating integration of refugees. *European Journal for Sport and Society*, s. 128-145. <https://doi.org/10.1080/16138171.2019.1625584>.
- Utlendingsdirektoratet. (2023a). *Scenarioer for antall flyktninger fra Ukraina i 2023*. Utlendingsdirektoratet. <https://www.udi.no/globalassets/statistikk-og-analyse/ukraina/scenarioer-om-antall-flyktninger-fra-ukraina-9.-mai-2023.pdf>.
- Utlendingsdirektoratet. (2023b, 05. Juni). Statistikk om Ukrainasituasjonen. *UDI*. <https://www.udi.no/statistikk-og-analyse/ukraina/#>.

- van Haafden, A. F. (2019). Ethnic participation in Dutch amateur football clubs. *European Journal for Sport and Society*, vol. 16(4), s. 301–322.
<https://doi.org/10.1080/16138171.2019.1693144>.
- Whitley, M. A., Coble, C., & Jewell, G. S. (2016). Evaluation of a sport-based youth development programme for refugees. *Leisure/Loisir*, vol. 40, s. 175-199.
<https://doi.org/10.1080/14927713.2016.1219966>.
- WHO (2022, 02. Mai). Refugee and migrant health. *World Health Organization*.
<https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/refugee-and-migrant-health>.

